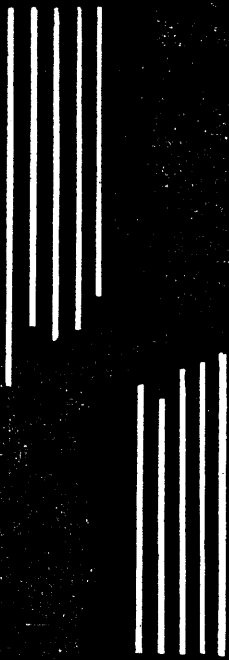

MUUSIKALEHT

1933

NOVEMBER

11

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, S. Roosikrantsi 8-a—1.

Einer, Helmi, Estonia ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, Estonia teatri-maja, tel. 460-37.

Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3.

Hellat-Lemba, L., konserv. lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Hermann, Otto, helilooja, Aia tn. 12—1.

Jentson, Amanda, konservat. van. õpetaja, Pühavaimu tn. 15—8.

Järv, Ida, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Mäe tn. 6, Nõmme.

Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.

Leemets, Vold., Metsa tn. 12, Nõmme.

Lipand, Ella, kontsertilaulja, häälesaadja, Heeringa tn. 12-a—20, tel. 304-15.

Mesiäinen, E., muusikaõpetaja, Tallinn, Rohu tn. 17—10.

Mohrfeldt-Viitol, H., konservat. van. klaveriõp., V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.

Murrik-Polonsky, Niina, klaveristuudio, Tõnismägi 7, tel. 449-58.

Päts, Magda, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Raua tn. 33—4.

Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno, Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õp., Falkpargi tn. 18—7.

Võrk, Enn, Tartu, Näituse tn. 7.

Tantsukunst.

Neggio, Gerd, tantsu- ja liikumisstuudio, Lai tn. 43.

Olbrei, Rahel, ballettmeister, Tallinna, Kreutzvaldi tn. 17—29.

KLAVERITÖÖSTUS

K. SAAR

LIIVALAIA 32 TELEFON 457-01

Soovitab otse töökojast **pianinosid**, mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võistlevad välismaa kuulsam. firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitud muusika-tundjailt.

Muusikalehe 1933. a. tellimishind:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	2 kr. — s.
Teistele	2 kr. 25 s.
Välismaale	4 kr. 50 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress Tallinna, Lai t. 7. Telefon 431-82.

SISUKORD:

Eesti muusika arenemine — Ed. Visnapuu

Muusikalisest kuulmisest ja kuulamisest — Vold. Leemets

Autorioõigustest — Ed. Visnapuu

Ääremärkusi algupärasest näitekirjandusest — Ed. Reining

25 a. laulujumala teenistuses — L.

Veel pillidest: küsimine — kostmine

Uuemat muusikaliteratuuri: Riho

Pätsu 3 laulu segakoorile; Mart

Saare 4 laulu segakoorile, I vihik — A. Kapp, Elmar Arro' „Geschichte der estnischen Musik“ — Ed. Visnapuu

Meeskooride nurk

Meie rahvaliku pillimuusika arengu aluseid ja võimalusi — E. L.

Ooper ja kontserdid

Mitmesugust

Veste, illustratsioonid, naljad

MUUSIKALEHT

EESTI MUUSIKA ARENEMINE

JUUBELILAULUPEO NÄITUSEREFERAADIST

ED. VISNAPUU

(Järg-)

Seitsmes üldlaulupidu (1910) tähendas mitmeti sisulist pööret. Terve kooride kava koosnes ainult eesti heliloojate töödest pääle ühe soome laulu. Sega- ja meeskoore juhatas M. Lüdigi, lastekoore — M. Kippert. Viimast korda siin astus üles pillikooride isa O. D. Wirkhaus, kes oli teinud kaasa kuus eelmist laulupidu. Sümfooniakontserdiga A. Kapi ja A. Lemba' juhatusel esines *Vanemuise* ning *Estonia* ühendatud orkester. Eesti helitöödest tulid ettekandele M. Lüdigi *Jaaniöö*, A. Lemba' I klaverikontsert ja M. Saare *Poem* ning *Masurka*, samuti anti teisi ettekandeid solistidega. Koorilaulu autoritena tuli juurekida uusi tüsedaid jõude: R. Tobias, A. Kapp, M. Lüdigi ja M. Saar. Kõik need neli heliloojat kuuluvad meil silmapaistvamate hulka, kes igauks oma ilme juures pakuvad väarikat maitset ja kunstilist käsitluslikku taset näitavat toodangut. Kõik nad on seisnud eesti rahvusliku muusika kujundamise mõtte teenistuses. R. Tobias oma loomingus esineb mitmesugustel aladel nii suuremas kui väiksemas vormis. Ta on kirjutanud koori- ja soololaule, töid klaverile, orelile, sümfooniaorkestrile; oratooriume, kantaadi ja osaliselt ooperit. A. Kapi looming samuti on mitmepalgne: teosed koorile, soololaule, orelile, cellole; kammermuusika, kantaadid, oratoorium ja tööd sümfooniaorkestrile. (Esimeste muusikapidustuste kava temalt mahutab kvinteti, osa sümfooniast ja orat. *Hiibi*). M. Lüdigi rahvuslikus muusikaloomingus on üks esimestest kindlailmelisematest, selles laadis ja ainekikus on sündinud kõik tema

teosed — koori- ning soololaulud, tööd klaverile, cellole ja sümfooniaorkestrile. M. Saare kõige nähtavam koht seisab koorilaulu alal. Siin ta pälvib suurimat tähelepanu meie heliloojatest oma suunatud ilme ja selle süvenemise poolest. Samas ka tema viljakus avaldub kõige enam, võrreldes muu toodanguga. Pääle kooride M. Saar on loonud veel soololaule, töid klaverile, orelile, orkestrile ja vokaal-instrumentaalseid teoseid, kus avaldub vaimukus ning peen väljatöötus.

Kaheksas laulupidu (1923), mis toimus juba Eesti iseseisvuse ajal, kujunes osavõtu poolest mõõtudelt märksa suuremaks. Juhatasid J. Simm ja A. Kasemets. Eesti kooriteoste kõrval leidis kavas ka üks soome laul. Uute autoritena kerkisid päevakorda J. Aavik, J. Simm, C. Kreek ja A. Vedro. Needki autorid osutuvad rahvusliku loomingu kandjateks; erinevat suunda märgib küll J. Simmi toodang. J. Aavik on kirjutanud koori- ja soololaule, klaveritöid, kantaate ning sümfoonilist muusikat. J. Simmilt leidub koorilaule, üks kantaat ja lavamuusikat (ooperette). C. Kreek töötab viljakalt koorilaulu alal, kuid on loonud ka soololaule; suurvormis temalt esineb tähelepanu väärivana requiem. A. Vedro vähemal määral käsitleb koori- ja soololaule; suurema osa tema toodangust moodustavad teosed viiulile, klaverile, sümfooniaorkestrile ning ooperilavale. (X üldlaulupeo aegsete muusikapidustuste kavas märgime: J. Aaviku Eesti rapsoodia, C. Kreegi requiemi ja A. Vedro' oop. *Kaupo*). Väljaspool kaheksanda laulupeo üldkava

anti eesti helitöid koorikontsertidel (*EMO, Tungal, K. Leinus'e segak. ja Laululapsed*).

Üheksandal laulupeol juhatasid J. Aavik, A. Topman, R. Kull, L. Neuman ja A. Kasemets. Siin kava puhtal kujul koosnes eesti heliloojate töödest, nende hulgas ka kõik puhkpillide palad. Uute autoritena tulid A. Lemba, T. Vettik, E. Aav, J. Zeiger ja A. Kasemets. Kuna A. Lemba esines juba seitsmenda laulupeo ajal korraldatava kontserdi kavas, siis hilist üldkooride repertuaari sattumist võib osalt seletada tema koorilaulude vähesusega. Muidu tema toodang on võrdlemisi suur: soololaulud, tööd klaverile, viiulile, sümfooniaorkestrile, kammermuusika, kantaat, ooperid. T. Vettik eesti muusikas esineb hinnatava koorikomponistina ja nähtava koorijuhina; ta on loonud ka soololaule ja töid klaverile. E. Aav liigub rahvuslikus suunas; tema toodete kogu moodustavad koori- ja soololaulud, sümfoonilised tööd ning esimene eesti ooper *Vikerlased*. E. Võrk on üks nooremaid komponiste, kuid sellele vaatamata kooride juures väga populaarne; ta toodang avaldub koori- ja soololauludes, kammermuusikas, instrumentaalpalades, sümfoonilistes töödes. J. Zeiger'ilt esineb koori- ja soololaule ning orkestrimuusikat, A. Kasemetsalt koorilaule. Pääle varem käsitletud autorite lisanesid pillikooride repertuaaris R. Kull, A. Wirkhaus ja E. Tamm. (Esimeste muusikapidustuste kava sisaldab: A. Lemba' klaverikontserdi, seksteti ja oop. *Kalmuneiu* ning E. Aava lahingustseeni ja Juta aaria oop. *Vikerlased*.)

Juubelilaulupeo üldjuhtide kohal seisavad J. Aavik, T. Vettik, V. Nerep, J. Simm ja R. Kull. Uusi autoreid kooride kavas tuleb ette kaks — V. Nerep ja R. Päts; esimene on loonud koori- ning soololaule ja kantaadi *Orjadele*, teiselt tunneme tooteid koori- ning soololaulude alalt ja klaveritöid rahvusliku tagapõhjaga. Pillikooride repertuaaris lisanevad J. Tamverk, kes on kirjutanud suuremaid ja väiksemaid töid nii vokaalsel kui instrumentaalsel alal, ning E. Liinev ja P. Karp. (Pääle eespool mainitu leiduvad muusikapidustuste osas Heino Eller'ilt tema sümf. poeem *Viirastused* ning kvartett nr. 2. H. Eller loob ainult instru-

mentaalseid teoseid ja esitab erksana muusikat uuemates väljendusevormides. Kõige rohkem temalt leidub sümfoonilist toodangut, selle kõrval ka töid klaverile, viiulile ning ansamblile. Noorematest heliloojatest antakse kantaate J. Hiob'ilt (*Jesaia kuulutamine*) ja R. Heinmetsalt (*Töötatud maa*) ning E. Braueri sümfooniline poeem ja V. Leemetsa *Hällilaul* keelp. orkestrile. Veel leiavad aset meeskooride pidulik kontsert ning solistide kontsert. Näitus esindab üht osa suurest üldisest programmist).

Vähekene statistikat aitaks valgustada laulupidude sisulist kujunemist:

Esimesel laulupeol kanti ette 26 kooriteost (arvestamata on jäetud alati võidulaulud ja vene hümn), nendest 2 eesti ja 2 soome tööd; edasi järgneb II laulup. — 23 laulu, 6 eesti, 2 soome; III — 15, 6 e., IV — 28, 13 e., 2 s.; V — 32, 14 e., 1 s.; VI — 33, 16 e., 1 s.; VII — 25 eesti (lastek. 3 e., 1 s.); VIII — 25 eesti, 1 s.; IX — laululavalt anti 36 eesti koorilaulu ja 7 pala puhkpillidele; X ettekandel 35 laulu ja 10 tööd pillikooridele (pääle selle soome ning läti hümn ja kummaltki rahvalt üks laul nende esinduskooride tervitamiseks). Üldiselt näeme algupärandite tõusu kõrval vaimuliku laulude kahanemist. Tegelaste arv järk-järgult on kerkinud üle 20.000. Ka rikkalikud muusikapidustused annavad oma kavas meie algupärandist toodangut.

Väljaspool käsitatud vaatlust tuleb esile tõstvalt nimetada andelist heliloojat P. Südant, kes pääle koorifuuga on kirjutanud tähelepanu väärivaid töid orelile ja klaverile. Noorematest komponistidest äratav huvi E. Tubin oma koori- ja soololauludega, instrumentaalpaladega ning orkestritöödega. Arvukalt on kompositsioone loonud J. Jürgenson ja A. Karafin; nendele selt-sib veel instrumetaalsel alal E. Kapp, instrumentaal- ja vokaalmuusikas H. Känd, koori- ning soololaulus R. Ritsing jne.

Elukutseliste, kõrgema haridusega muusikute põlv tõi enesega kaasa ka edu sooritaval alal. Tulid organistid, lauljad, pianistid ja teised instrumentalistid. Erilist harrastust hakkas leidma orelimäng. Eespool vaadeldud heliloojate kõrval tegutsesid

ning tegutsevad suur hulk isikuid, kelle alaks on ainult sooritav, interpreteeriv kunst ja pedagoogiline tegevus. Eriti elavaks kujunes muusikaline liikumine iseisvuse tulekuga, kus asutati kõrgemad õppeasutised Tallinnas ning Tartus (1918. ja 1919. aastal); samuti loodi muusikakoole ka väiksemates linnades (Narva, Valga). Praegu meil leidub rohkel arvul jõude rakendamiseks mitmesugustel muusikalistel erialadel. Ka vabahariduslik tegevus näitab hoogsat liikumist.

Üle maa hulgaliselt töötavad laulu- ja pillikoorid. Eriti linnades selle kõrval

arendatakse ansambli- ning orkestrimuusikat, ooperit, oratooriumi jne. Tähtsamad asutistest on *Estonia* Tallinnas ning *Vanemuine* Tartus. Loova ja sooritava ala kõrval areneb ka muusika teadusliku külje käsitlemine.

Kui vahepeäl on juhtunud raskusi, mis meid viisid eemale loomuliku kujunemise radadelt ja takistasid eesti muusika sirgjoonelist ning pidevat käiku, siis viimastel aegadel oleme jälle leidnud üles need väärtused, mille kord kaotasime. See annab julgust, see annab tugevust ja see annab rõõmu.

MUUSIKALISEST KUULMISEST JA KUULAMISEST VOLD LEEMETS

Muusikalise kuulmise all eelkõike mõistetakse võimet tabada helide kõrgust ja intervalle. Kui keegi seda ei suuda või suudab seda ainult suuri-vaevu ja puudulikult, siis kõneldakse tavalisest, et temal muusikaline kuulmine puudub või et see on nõrk.

Seejuures muusikaline kuulmine — samuti nagu kuulmine üldse — avaldub kahel kujul: välise ja seesmise kuulmise näol. Võib kuulda tegelikult, füüsiliselt, kuid võib kuulda ka mõttes. Võib mõelda, „endaga kõnelda“, olgugi suu suletud. Samuti võib muusikaliselt mõelda ja „kuulda“ ka siis, kui välisilm ja tema helivald jääb meile kättesaamatuks. Selle kujukaks tõestuseks on Beethoven, kellele traagiline saatus andis osaks kurdiks jäämise, kuid kes just kurdina lõi oma monumentaalsemad helitööd. Kuulmeorgani rikke tõttu Beethoven'ile olid suletud välisilma helid, kuid enda isiklikus, seesmises helivallas jäi ta endiselt võimsaks.

Võttes muusikalist kuulmist kui võimet tabada helide kõrgust, ei saa küsimuse puhul kõrvale jätta temperatsiooni ja enharmonismi nähteid. Praegusa aja muusika põhjeneb temperatsiooni süsteemil. Süsteemil, mis pikkamisi ja vaerikkalt kujundati selleks, et saaks takistusteta moduleerida. Liikudes *Do*-mažoorist järjesti tõusva kvindiringi kaudu, võimaldab temperatsioon uuesti *Do*-mažoori saavutamist, selle asemel, et sattuda enharmoniliselt võrdseesse *Si-diees*-mažoori.

Temperatsioon seisab selles, et üksik-

intervall pole absoluutselt puhas. Ükski „puhtalt“ häälestatud klaver tõeliselt ei ole häälestatud puhtalt, vaid ainult vigadeta temperatsiooni põhimõtte seisukohalt. Selle ebapuhtusega kõrv on aga niivõrd kodunenud, et — vastupidi — naturaalselt puhas intervall ise tundub ebapuhtana.

Muusikaline kuulmine selle kaudu teatud määral muutub relatiivseks mõisteks: *Do*-mažoor ei tohiks olla võrdne *Si-diees*-mažooriga ning ometi on ta seda! Kõrv ei ole seega kõikumatu ja kaljukindel; ta laskub kompromissini, arvestades puhtmõistustlike kaalutlusi, milledele on vastuvõtmatud mitmekordsed diesid ja bemollid.

Muusikaline kuulmine avaldub absoluutsel ja relatiivsel kujul.

Absoluutne kuulmine on võimeline iga kuulnud tooni nimeliselt tähendama ja teiselt poolt ka nimetatud noote häälega või vilega esitama. Absoluutse kuulmise täiuslikum vorm võimaldab kõigi akorditoonide nimetamist, igasuguste dissoneerivate kombinatsioonide mõistmist, üksikute toonide selget eritlemist absurdseteski helisobitistes ja kas või siis, kui keegi istub klaveri avastikule.

Absoluutne kuulmine on looduse poolt antud võime, kuigi seda harjutuste varal võib arendada edasi. Kahlemata ta on voores, eriti just loovkunstniku juures. Modulatsioonid, mis absoluutset kõrvat teomajaid huvitavad harmoonilise rikastumise ja mitmekesistamise abinõudena, absoluutsele kõrvale ühtlasi on veel kõr-

v a l e k a l d u m i s e d sellest algtonaalsusest, millesse muusika kord jälle peab pöörduma tagasi. Absoluutne kõrv nautibki siis täielikult seda t a g a s i j õ u d m i s t, seda suurt ja kaua väldanud dissonantsi lahenemist oodatud algtonaalsusse. Siit seletub ühtlasi nähe, miks klassilistes töodes teose algus ja lõpp ikka on ühes ja samas tonaalsuses.

Võib arvata, et kogu harmonisatsioon ja veel eriti modulatsioonid absoluutsele kõrvale pakuvad enam kui harilikule kuulajale. Moduleerimine *Do*-mažoorist *fa-diees*-minoori on temale hoopis midagi muud, mis *Sol*-mažoorist *do-diees*-minoori, kuigi teoreetiliselt mõlemad modulatsioonid sooritatakse sarnlevalt — ühede ja samade astmete ja akordide ning samasuguse häältekäigu kaudu.

Loomingu protsessi soodustab vägagi tunduvalt absoluutne kuulmine. Helilooja saab anduda vabale fantaasiale, hädahoita kaotada sidet teadvusega ja ilma et tal tarvitseks kontrollinguteks kasutada muusikariista. Seevastu absoluutset kuulmist mitte-omaja kergesti võib sattuda sellisesse halba seisukorda, kus kaob side ja ühtlus edasiruttava fantaasia ning tagasikiskuva kirjutusprotsessi vahel. Alustades ja arendades mingit muusikalist mõtet, võib ta korraga jõuda niivõrd komplitseeritud häältekäiguni ja akordideni, et muusikariista kaasabi muutub juba paratamatuks. Siin aga selgub, et fantaasia oli juhitud hoopis teises tonaalsuses, kui see nüüd tegelikult kõlab klaveril. Helilooja on sunnitud ümber orienteeruma ja fantaasiat „transponeerima“. Et see vägagi on hää-

riv ja fantaasiat pidurdav, peaks olema endastmõistetav.

Kuid mõningaid ebamugavusigi toob absoluutne kuulmine endaga kaasa. Absoluutne kõrv tunneb otse füüsilist piina, kui instrumendi häälestuses leidub kas või pisemgi kõrvalekaldumine õigest kõrgusest (a¹ 435 = kaksikvõnget). Et neid kõrvalekaldumisi juhtub küllaltki sagedasti, kuna nad ei olene üksnes halvast instrumendist ja halvast häälestamisest, vaid juba paljast temperatuuri mõjust, siis on raske leida sellist ideaalset puhast häälestust, mis absoluutset kõrva rahuldaks täiel määral.

Samuti käib lugu koori „vajumisega“. Viimane on ebameeldiv küll igale kuulajale, kuid harilik jälgija sageli kas ei pane seda üldsegi tähele (kui vajumine on vaevalt märgatav), või jälle varsti kohaneb uue saabunud tonaalsusega. Absoluutsele kuulmisele on talumatu aga juba pisemgi vajumine ning kui seda vajumist ei parandata, kannatab kõrv kogu ettekande jooksul.

Otse nuhtluseks muutub absoluutne kuulmine lauljale, kes sageli on sunnitud transponeerima. Temale see osutub sama raskeks kui instrumentalistile: ta peab tõeliselt transponeerima, iga üksikut nooti matemaatiliselt viima üle teise tonaalsuse. Seevastu mitteabsoluutse kuulmisega lauljale transponeerimine ei sünnita raskust, kuna ta tegelikult üldsegi ei transponeeri.

Kokkuvõtlikult seega absoluutne kuulmine loovkunstnikule on igal juhul soodustus, teistel aladel võib ta olla samavõrd — kui mitte rohkemgi — ebasoodus.

Jürgneb.

AUTORIÕIGUSTEST

Kuna praegu võrdlemisi põnevalt seisab päevakorras autoriõiguste küsimus, mis puudutab helitööde ettekandmist ning samuti nende paljundamist, siis toome ära mõningad osad vastavatest säadustest. Ühtlasi käsitleme ka valvekorraldust Autoriõiguse Ühingu ja tema liikmete poolt.

Säädus lausub:

„Autorile kuulub ainuõigus reprodutseerida, publitseerida ja levitada oma teost kõigi võimalike abinõudega.

Autoriõigus dramaatilisele, muusikalisele ja muusikalis-dramaatilisele teosele sisaldab ka nende teoste avaliku ettekandmise ainuõiguse.

Helilooja õigus muusikalise teose avalikuks ettekandmiseks on kohustav ainult sel juhul, kui tema poolt muusikalise teose igal eksemplaril on tähendatud, et helilooja on jätnud enesele selle õiguse.

Tekstiga muusikalise teose avalikuks ettekandmiseks on küllalt helilooja nõusolekut.

Muusikalise teose avalik ettekandmine on lubatav ilma helilooja nõusolekuta:

1) kui ettekandmine ei otseselt ega kaudselt ei taotle kasusaamise eesmärke;

2) kui ettekandmine toimub rahvapildustuste ajal, või

3) kui tulu on määratud eranditult häätegevaks otstarbeks ja tegelased ei saa tasu.

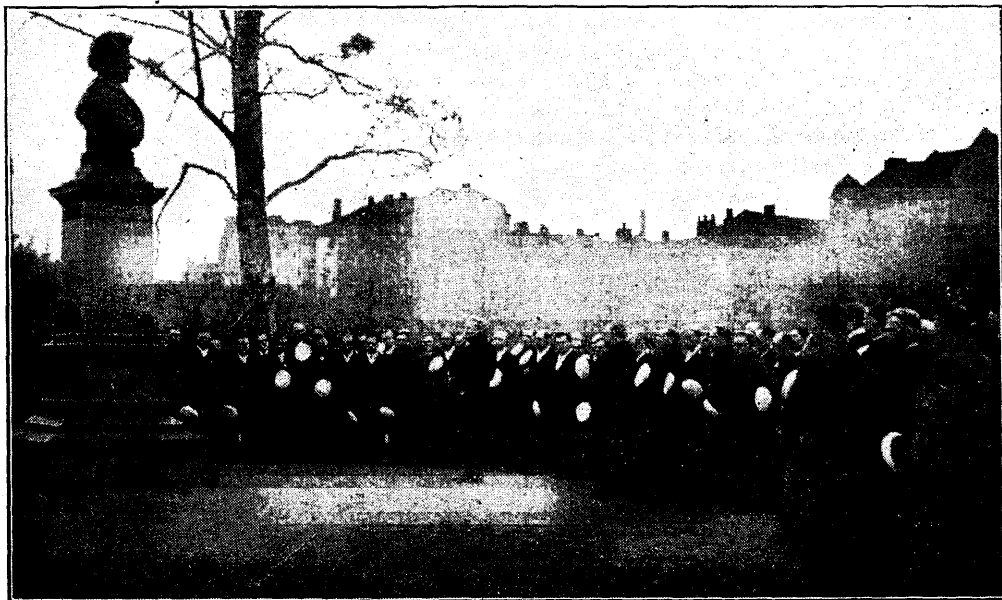
Autoriõigus kirjanduslikele, muusikalistele ja kunstilistele teostele kuulub autorile kogu tema elu kestel, pärijatele või teistele õiguse järglastele aga viiekümne aasta kestel autori surmast arvates.“

Nagu näeme, ei tohi keegi püüda autori kasutada õigusi tema helitöö reprodutseerimiseks (paljundamiseks), publitseerimiseks (ettekandmiseks) ja levitamiseks. Teiste poolt võib see sündida üksi vasta-

rast 50-ne aasta möödumist helilooja surmast. Kui autoril ei jää pärijaid ja ta pole teinud muid korraldusi, siis lõpevad õigused tema surmaga.

Oleks huvitav ning vajaline jälgida neid samme, mis on astunud sääduste täitmise järelevalve teostamiseks autorite poolt.

Välismaades töötavad juba pikemat aega vastavad ühingud, moodustades omavahel üleilmalise liidu. Berni konventsiooni alusel nad kaitsevad ühiselt vaimutegelaste loova ala omandusi. Kuna meil puudus

TMS'i koor Helsingis Paclus'e samba juures

vate lepete alusel. Ära kirju võorastelt teostelt on lubatud võtta ainult isiklikuks tarvitamiseks, seejuures originaali autori allkirja või monogrammi tähendamata.

Kuna ettekannete õiguste kindlustamiseks teostele tuleb tähendada ka sellekohane märkus, siis ei kuulu kaitse alla ilmunud tooted, millel puudub juures mainitud keeld. Selle lisamisega aga astub säädu jõusse täies ulatuses.

Nõusolekut ei lähe tarvis rahvapidustuste puhul, häätegevateks tasuta ettekanneteks ja teenimise sihtideta ülesastumisteks. Autoriõigused kaotavad maksvuse alles pä-

vastav organisatsioon, siis läinud aastal poolakad asusid selle loomisele. Et täita päevakorras seisvaid vajadusi ning hoida ära võoraste tungi meie aladele, kutsuti 1932. a. kevadel ellu kohalik Autorikaitse Ühing. Praeguseni on mainitud organisatsiooni liikmeks astunud suurem jagu meie heliloojatest.

Nende suhteid aitavad valgustada mõningad väljavõtted lepingu tekstist:

„Volitaja loovutab Autorikaitse Ühingu õiguse Eestis ja välismail asjakohaselt täiendatava nimestiku järele kõikide käesoleva lepingu sõlmimisel tema halduses ole-

vate või lepingu kestvusel selle alla langevate, oma valmisolevate ja edaspidi valmisvate heliteoste kontsert-ettekandeks ja kohustub seda õigust lepingu kestvuse jooksul mitte loovutama teistele.

Seda loovutatud ettekande õigust vahetalitab ühing ettekandjaile, kelleks allpool loetakse neid, kelle korraldusel ettekanne toimub, andes ühingu poolt kindlaks määratud tasu eest ettekande loa kas ühe või mitme teose jaoks, arvates teoseks ka selle lahus ettekantavaid osi, ja üheks või mitmeks korraks. Ühing võib sõlmida ka ajalepinguid asjaomaste teoste avalikeks ettekandeks, mil juhtumil ta kohustub ettekantavate teoste sooritamise kohta ettekande korraldajailt vajalikke teateid hankima. Ettekande tingimused ja hinnad määrab ühing volitaja arvamist kuulmata, olles õigustatud, kui hääks arvab, lubama maksutagi ettekandeid, kusjuures loatuks loetakse ka esitusteoste algupärandi omavoliline muutmine või säädusevastane nootide tarvitamine või käsitamine. Kui ühing loeb tarvilikuks, kas tasu nõudmiseks juba toime pandud ettekande eest, või muude selles lepingus toodud aluste tõttu anda asjale säädusliku käigu, on volitaja kohustatud andma ühingu või tema poolt määratud esindajale kõik selleks tarvilikud andmed ja volitused, kuid ei või ise nõuda, et niisugune toiming alustataks. Samuti võib ühing temale loovutatud autoriõiguste rikkumise puhul nõuda kohtulikul teel või administratiivse asutuse kaasabil süüdlaste karistamist ja kahjutasu, ilma et ühingu selleks vaja oleks volitaja poolt erilisi volitusi.“

Tähendab — liige-helilooja annab lepingu kestvuseks ühingu edasi kõik oma õigused nende kaitsmiseks. Autorikaitse Ühing sõlmib kokkuleppeid ühekordselt või teatava aja pääle ja valvab ettekandmiste puhul sääduste täitmise järgi. Ühing normeerib tasud (võib loa anda ka makсутa) ning toimetab nõudmisi kohustuslaste vastu; protsessid võivad sihtida kahjutasule ja karistusele. Autor ei saa olla asja algatajaks.

Kuna Autorikaitse Ühing omab üldise-

malt volitusi, siis ta võrdlemisi laias ulatuses tegeleb ettekande tasude korraldamisega. Alguses määratud normid tundusid meie oludes kõrgetena ning need viidi tublisti alla. Praegu nad seisavad kuni mitmekordselt madalamal mujal kasutatavatest. Lauljate Liidu liikmete kohta maksab 50% hinnaalandus. Et toetada helitööde trükkimist, AKÜ annab 25% autoritasust oma liikmetele-kirjastustele, mis soodustab noodihinna madalamaks laskmist.

Kõige rohkem meil tarvitavad noote ning sooritavad ettekandeid laulu- ja pillikoorid. Mitteliige laulukoor linnas maksab helitöö pikkuse järgi kooriteose ettekandmise päält 1 kr. — 3.50 senti. Lauljate Liidu liige linnas tasub 50% vähem ja liige maal saab ettekandmise õiguse sellest veel poolevõrra odavamini (25—1.50 senti). Tuleb märkida, et niisuguste 25-sendiste hulka (kuni 5 leheküljeni) kuulub suurem jagu kooritoodangust. Asja lihtsustamiseks on AKÜ loonud võimaluse sõlmida kokkuleppeid pausalse aastatasu alusel (keskmiselt 5 kr.), mis võimaldab nimetatud aja jooksul kanda ette kõiki teoseid vabalt (ka välismaiseid).

Sääduste üle ei saa vaielda; ka pole midagi heita ette, kui keegi kasutab oma moraalseid ning legaalseid õigusi. Muidugi iga tasu selle kandjale on raskuseks, kuid loojal oma osast loobumine mõjub väga hävitavalt tema tegevusele. Siin peaks asuma vastastikku mõistvale ja asjalikule olukorra lahendamisele. Loodetavasti hää tahtmise juures saab luua mõlemaid pooli rahuldav kokkulepe.

Praegu ettekande tasust on vabad Lauljate Liidu poolt kirjastatud tööd tema liikmetele ja edasi tooted, millede autor suri 50 aastat tagasi (meil kuuluks sinna ainult Kunileid). Vanemaid teoseid muidugi aeg-ajalt tuleks kasutada, kuid see ei moodusta mingit kandvat osa. Päälegi välis- toodang (ja eakam) võiks käia arvesse erakordsemalt; kallimaks läheb see ka. Niiud Lauljate Liit oma põhikirja kohaselt ei saa trükkida suurema jao eesti autorite loomingut. Paistab, et olukord muutub umbseks, ja et on vaja avada tee õhuvoolule. Meie oleme liikunud kiirendatud tun-

giga kultuuriliste eluavalduste poole, ega tohi jääda peatuma silmapilgukski. Aga mis tähendab olukord, kui äkki seisame lahendamatu ees? Liikumine katkeb, hakkab külm ning tuleb tarretus.

Paigal püsimine jätab meid teele maha, sest aeg liigub. Mõni üksik ei suuda vedada koormat; kes on aga ise nõrk, selle abi maksab vähe. Ma mõtlen autoreid, kes seisavad väljaspool kaitseühingut.

Ainukeseks võimaluseks jääb tugeva rinde pidamine eesti muusikakultuuris. Eel- ja järelvägi hoidku kõige kindlamat

sidet. Mõeldagu igas leeris tõsidusega olukorra üle, nii et tulevaks lauljate parlamendiks jõutaks igakülgset kaalutud otsusteni ja võiks leida aluseid küsimuse õnneliku lahendamise jaoks.

Meie oleme kaotanud palju liigset aega oma rahvuslikus elus, seepärast vajame nüüd lahtiseid käsi ja lahtiseid tundeid mitmekordselt. Elu ka lähemates kokkupuute ringides viib vahel pooli vastamisi, kuid meie endakeskel peame võitlema nii, et kõik jäävad pääle.

Ed. Visnapuu.

ÄÄREMÄRKUSI ALGUPÄRASEST NÄITEKIRJANDUSEST

ED. REINING

Viimaseil aastail, eriti pärast Hugo Raudsepa *Mikumärki* erakordset menu, võime märkida järsku tõusu algupärase lavakirjanduses, vähemasti kvantitatiivselt, teoste hulga arvel. Algupärane näidend on kerkinud aukohale meie teatrite repertuaaris; hooaja avanguiks võetakse traditsioonilise klassikalise draama asemele järjekindlalt eesti autorite tööd, ning üldiselt moodustavad algupärandid peaaegu poole teatri mängukavas olevaist näidendeist.

Selle tõusuga näib käivat kaasas tavaliisi kasvua puudusi: žanri ühekülgsus ja massiproduktiooni hädaoht, — lastakse turule kaupa, mis ei ole küllalt viimistletud. See sünnib samuti kui veinide turustamisega väheäärinult ja kunstlikult alkoholiga segatult. Ja tulemus, — meie veinide halb kvaliteet ning päavalu tarvitajail.

Alljärgnevatel ridades on teatriinimese seisukohalt puudutatud nõudeid, mida teater esitab näitekirjandusele. Vaatlusalusteks on võetud peamiselt nende paljude autorite näidendeid, kelle teosed pole näinud rambivalgust ega trükimusta. Teatribürood ja teatrikirjastused saavad peaaegu igal nädalal mõne uue näidendi käsikirja, ja nende lugemisel saadud mul-

jed on siin kokkuvõtlikult antud edasi. Meie nimekaimate näitekirjanike töid ei ole puudutatud, sest neid on juba hinnatud ja nende kohta oma sõna ütelnud meie kunsti- ja kirjandusearvustus. Kuid kahtlemata jääb mõnigi sooviavaldus maksma nendegi kohta.

□

Püsib nagu üldine arvamine, et meie autorid ei süvene käsitledavasse teemi, et nad on pääliskaudsed, et nad ei hinda ega oska kujutada ajajärgu suurust, olemasolevat paatost ja eeskätt rõhutavad näidendeis selle kirjanduslikke väärtusi, jättes tagaplaanile lavalise külje. Autorid nagu nõustuvad ise sellega (seda enam, et pole häbi seda tunnustada) ja arvavad ka, et oleks vaja süveneda, tõusta kõrgemale oma filosoofiliselt künkalt.

Kuid kas on häda selles, et autorid ei tungi filosoofilistele kõrgustikele? Kas ei taha nad mõnikordki olla rohkem filosoofid kui näitekirjanikud — kahjuks näidendi menukusele laval? Kas ei ole häda selles, et nad ei lasku alla elava elu keskele, ei segune neid ümbritseva inimmassi hulka ning küllalt tähelepanelikult ja tungivalt ei vaata näkku juuresolijatele,

et nad pääliskaudselt uurivad oma kangelaste siseelu, nende tundeilma ja vaimu? Päävõime näitekirjanduses on oskus luua clava inimese taolisi mitmekülgeid kujusid, et näitleja, ergutatuna esitatud materjali huvitava komplitseeritusega, võiks avastada ja elustada oma loominguga laval need tüübid. See haaravus puudub tänapäeval väga tihti, näitlejail pole võimalust monumentaalsete kujude loomiseks.

Meie näitekirjanikele on korduvalt heidetud ette, et nende loodud kujud rõhuvas enamikus on väheverelised, et neis ei ole tõsist liha ja verd. Nukkudeks nimetab neid üks teatriarvustaja. Klassikute tööddest meie teame väga tihti, millist konkreetset isikut on kirjanik vaadelnud ja võtnud aluseks oma kuju, tüübi loomiseks. Siit nende kujude elulisus, täisverelisus. Tundub, et noored autorid loevad sellise konkretiseerimise liigseks, püüdes tõusta üldistamiseni, anda sügavmõttelisi filosoofilisi tüüpe. Nii tekivad väljamõeldud kujud, mosaiigid, ja see tingib nende igava algelisuse, ühekülgse siseelu, tegude ja mõtete elementaarse järjekindluse. Nad liiguvad ja toimivad nagu ampelmanid, mida autor tõmbab niidist. Päälegi alati tundub, et autoril kõigepäält kujuneb mingi skeem, siis töö plaan ja lõpuks, määrates kindlaks, milliseid „tegelasi“ ta vajab oma näidendis, ta grimmi ja riieatab nad. Tekivad sümbolid, kuid mitte selle sõna suures, tõsises mõttes, vaid isikud, kelles meie kergesti võime tunda teatavaid sotsiaalseid kategooriaid, kellele autori andekuse kohaselt on antud enam või vähem sobivalt inimlik kuju. Kuid väljamõeldud elu ei suuda võistelda tänapäeva tegeliku elu mitmekülgsusega ja sündmuste lõpmatu rikkusega.

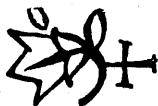
Oleks ekslik ülaltoodust järeldada, et tuleb eitada autori juures vajadust omada mingit ideed — filosoofilist või poliitilist. Seda mitte. Ainult teose ülesehituses peaks tunduma, et autor mingi idee tekkides on

otsinud teda ümbritsevast elust fakte ja inimesi, kes kannavad ja kinnitavad esitatud mõtet. Ja tähelepanelikult õppides tundma seda tükikest elu, ta alles loob oma teose. Näidendi teeb teatriliselt veenvaks ainult tõde, eluline tõepärasus. Kui näidendis iseloomud ei ole teravpiirilised ja tundemaailm jääb primitiivseks, näitleja ja vaatleja ei tunne neis isikuis inimesi ega lase neist end haarata. Ainult tuttav, inimlik võib siduda näitlejat ja panna elama kaasa vaatleja.

Väga tähendusrikkaks ja mitte juhuslikuks tuleb pidada fakti, et mitmed meie paremaid näitekirjanikke (Kitzberg, Raudsepp, Metsanurk, Adson) on tulnud ajalehtede toimetustest, kus nad vahenditult puutusid kokku eluga ning elu loovate inimestega. Sama tähtsust konstateerib ka vene kirjandus, märkides muuseumis asjaolu, et mitmed näitekirjanikud, kes on kaotanud ajajooksul sideme ajalehetööga, kaotavad kahjuks terava tähelepanelikkuse ja elulisuse. Autor peab rääkima sellest, millest murelikult ja rõõmsalt mõtleb vaatleja tänapäeval. Autor peab nii väljendama oma mõtteid, et vaatleja hüüataks: ma just nii tahtsin ütelda, aga ma ei osanud väljendada oma mõtet. Kui on selline side näitekirjaniku ja vaatleja vahel, siis muutub autor oma vaatlejate mõtete valitsejaks.

Autorid mingipärast usaldavad vähe publiku, isegi kriitiku, mõistust ja fantaasiat. Võtke aga näiteks klassikuid ja hilisemaidki tuntud nimega dramatikuid: kui mitmeti ei ole tõlgitsetud nende töid ja leitud nende poolt loodud tüüpidele jälle uusi ja uusi jooni ja värvinguid. Aga meil püütakse kõik ära jutustada, peeneks pureda, ja vaatleja tunneb, et kõik on nii selge ja arusaadav nagu seda ei tunta tavalises elus. Kriitikul ei ole ammugi midagi teha, millegi üle vaielda ja midagi arvustada, sest kõik on selletagi selge.

Jürgneb.

25 AASTAT LAULUJUMALA TEENISTUSES

RAKVERE RAHVAMAJA JA HARIDUSE SELTSI SEGAKOORI JUUBEL

Kadripäeval 25. novembril pühitseb Rakvere Rahvamaja ja Hariduse Seltsi segakoor oma 25-aastase muusikalise tegevuse juubelit, mispuhul pole üleliigne mõningaid ridu pühendada selle Virumaa parima segakoori arengule ja tegevusele möödunud veerandsajandi jooksul.

Koori asutas Rakvere Eesti Hariduse Selts 11. novembril 1908. a. (v. k. järele). Esimesel aastal oli juhiks Rakvere linna algkooli juhataja A. Lepp ja kahel järg-

pärast sõda uuesti. Kavakindlus töös ja distsipliin tegevuses, — nende kahe põhimõtte täitmist on juht kooriliikmetelt alati nõudnud ja ka ise täitnud, sulatades mitmesugustest rahvakihtidest koopere ühtlaseks tervikuks, kelle juhtmõtteks — „Kõla võimsasti Viru viisi“. Ja Viru viis on pandud kõlama võimsalt ning südameid sulatavalt. Eeskavas on kooril pea eranditult seisnud Eesti heliloojate tööd — valikult paremad ja peensusteni viimistle-

neval aastal Tõrma vallakooli juhataja Moorits Kesküla, praegune Karitsa algkooli õpetaja. 1911. a. sügisel asus koori juhtima hariduseseltsi tolleaegne algkooli õpetaja Ernst Rosenberg, kes nimetatud koori juhataja kohal on püsinud kuni tänaseni, s. o. 22 aastat, tehes raugemata tööd laulu ja muusika alal. Kuigi töökoorem ametialal (Viru maavalitsuse haridusosakonna juhatamine ja kõrvalametitena linnavolikogu juhatamine) ning muud seltskondlikud kohustused nõuavad oma osa kasinast ajast, on E. R. leidnud võimalikuks iga nädal järjekindlalt kaks õhtut ohverdada Rahvamaja ja Hariduse Seltsi segakoorile. Visal ja innukal tööil on olnud tulemusi. Kooriliikmete arv on paisunud paarikümneelt 80 päle juubelaastal. Kuigi maailmasõja ajal hakkas koor kalduma vaikimisele, elustus tegevus

tud — mida kuulajaskond kontsertidel alati on võtnud vastu sooja südame ja tänutundega.

Suuremaid kontserte korraldab koor traditsiooniliselt kaks korda aastas — sügisel ja kevadel — esinedes ka sageli linna esinduskoori kohustes üldise tähtsusega aktustel ja tähtpäevade või suuremate sündmuste pühitsemisel. Kõikidel Virumaa laulupäevadel ja laulupidudel on koor olnud kandvamaks jõuks ja ettevõtete südameks. Puudunud pole ta ka üldlaulupidudelt. Päle selle on koor käinud ka kohalikel laulupäevadel menukalt külakosti pakkumas, näitamas, kuidas tuleb laulda, nagu seda on hinnatud paljude poolt.

Koori ettekanded on leidnud hää hinnanagu ka muusikaarvustajailt ja -sõpradelt, nagu mainitud juba eespool; ja seda

ka suuremad koori ettevõtted nagu M. Hermann'i *Kalev ja Linda* ettekanne, siis Rombergi *Kellalaul* jne. Kerge pole koorijuhile see töö olnud, kuid seda on osanud ka kooriliikmed hinnata. Leidub hulk lauljaid, kes vahva juhiga juba üle kümne aasta (kuni 20 aastat) sammuvad kaasa.

Kooris püsib omavalitsuslikul põhimõtetel kindel kord. On koorivanem ja vanematekogu, kelle poolt vastu võetud kodukorra alusel tegutsetakse. Harjutusigi on traditsiooniliselt igal esmaspäeval ja neljapäeval peetud juba aastaid, mis näitab järjekindlust. Koor omab ka lippu, milline kingiti 20-aastase juubeli puhul; möödunud aastal sai koor nägusa vormimütsi. Vormiühtluses sai koor 10. üldlaulupeol rongikäigus sammudes palju aplause.

Oma aastapäeva puhul korraldab koor Tuletõrje Ühingu saalis suurema kontserdi. Kavva on võetud uuemate Eesti helimeistrite tööde kõrval ka vanemaid tunnustatud laule, mis varematal esinemistel said publiku poolt soojema vastuvõtu osaliseks. Sel pidulikul kontserdil antakse ka ülevaade kooritegevusest ja jagatakse välja 10 aastat kooris laulnud liikmetele mälestusmärgid. Pääle kontserdi on Rahvamajas ühine koosviibimine.

Koorile ja tema täisjõulisele juhile Viru viisi võimsalt edasi kõlada laskmiseks teisel veerandsajandil õnne ning juhile senist raugemata tahet ja püsivust!

Rakveres, talvekuul 1933. a. L.

VEEL PILLIDEST

KÜSIMISTE JA KOSTMISTE KORRAS

Muusikalehe k. a. septembrikuu numbris käsitab hra J. Vaks lähemalt puhkpillide küsimust, kus väidab, et parimad on n.-n. prantsuse-süsteemi pillid. Praegu tarvitusel olevad on ainult õndsas ärkamisaja pärandus, olles kõlalt tuhmid, liialt tõsised, raskepärased ja kohmakad.

On ju tõsi, et ventiilid oma kergesti rikkimineva ehituse tõttu, on tihti mängijale otse nuhtluseks. Kõige selle tõttu oleksin meeleldi hra Vaksaga nõus, kui mitte *Muusikalehes* nr. 9, 1928. a. ei kirjutaks samast küsimusest Raimund Kull järgmiselt: „... Mis puutub aga „Bohland & Fuchsi“ pillidesse, siis peab tunnustama, et need on täiesti head, vastu pidavad, kerged mängimiseks ja puhtalt häälestatud.“ Ning natuke alamal: „... Juba enamalt oli juhitud tähelepanu „Bohland & Fuchsi“ vabriku pillidele, millist soovitus (mida O.-Ü. „Esto-Muusika“ on hästi ära kasutanud, kui jälgida *Muusikalehe* 1928. a. kuulutusi) põhjendan veel kas või seega, et „Bohland & Fuchs“ juba vanemaist, ühes ka suuremaist vabrikulist ilmas on, mille kauaaegsed ja rikkalikud kogemused pillide ehitamisel kõige rohkem võivad kindlustada väljasaadetud pillide väärtuslikkust. See asjaolu ongi põhjuseks, et selle vabriku nime tuntakse igas maakera veerandis. (J. Vaks järelle aga ainult Saksamaal, Austrias ja ennesõjaaegses Venes).

Seega mitte ainult välisel survele ja muusikaärde mõjutusel ei ole üle poolte meie orkestritest varustatud „Bohland & Fuchs“ pillidega, vaid siin on just kaasa aidanud ka meie pillimuusikas esirinnas sammuvaid mehi.

Kuna herrad J. Vaks ja R. Kull on mõlemad asjatundjad, jääb suur küsimärk õhku rippuma — keda uskuda, missuguses suunas sammuda. Võib olla 4.—5. aasta pärast tullakse jälle uue tüübiga. Meie, mängijad, sooviksime siin täit selgust, sest küsimus on küllalt tähtis. L.

□

Seisukohad meie pillitüüpide ja süsteemide kohta, millised on ilmunud *Muusikalehes* ning on võetud omaks ka sektsiooni juhatuse ning tuntumate pillikoorijuhide poolt, leidsid hääkskiitmist samuti II pillikooride kongressil, kus toimiti instrumentide demonstreerimist. Kui meie pillikooride üldjuht R. Kull aastate eest soovitas teatud süsteemi ja teatavate vabrikute pille, siis see oli tingitud tolle aja üldisest olukorrast, kus puudus lähem side välismaa orkestritega, nende pillisüsteemidega ja ettekande paremustega. R. Kull praegu ise täiesti pooldab viimati avaldatud mõtteid ja näeb edu ning arenemist pillikooride juures uue suuna alusel tegutsemises. J. Vaks.

Uuemad muusikaliteratuurid

Riho Pätso 3 laulu meeskoorile.

Et viimasel ajal meie heliloojad rohkem tähelepanu pühendavad meeskooride loominguks, on väga kiiduväärt samm, sest nimetatud toodang meil oma kogult ei ole kuigi rikkalik. Peab tähendama, et meil Eestis on asutatud palju meeskoore nii maal kui linnas. Umbes 10—20 aastat tagasi oli eesti meeskoori repertuaar enam-vähem juhuslik, sellepärast siis tuleb iga uut laulu meeskooridele tervitada. Meie laulu ärkamiseajal olid tegevad ainult mehed, kuna naised jäid liikumisest eemale. Mul on selgesti meeles see aeg, aastat 45—50 tagasi. Tuldi kokku pääle pühapäevast jumalateenistust — maal iseäranis koolmeistrid — kas köstrimajja, või muusse ruumi ja pärast naljatamist võtsid tõsiste nägudega noodid kätte (sest juht oli ilmunud) ning õppisid peaaegu tuupides iga häält üksikult.

Huvi asja vastu ja tahtmine ning kannatus oli suur; töötati 4—5 tundi, muidugi seistes.

Nii tehti väsimata tööd vanade saksa laulude kallal. Nüüd, kahjuks küll, neid vanu koolmeistreid koorides palju ei ole; nende asemele on aga tulnud teised — põllumehed, käsitöölised ja muud mehed, et ühiselt tegutseda laulutööl. Meie näeme, et asi on arenenud edu poole; ei laula mitte üksikud, laulavad kõik, laulab terve rahvas, ja vana endise meeskoori asemele on esikohale kerkinud segakoor. Kooride areng eriti maal on silmatorkav ja kohati kannatab välja konkurentsi linnaga. Mõödunud suvel kuulsin oma kõrva, kui üks maakoor laulis hästi Wagner'i palverändajate koori (*Tannhäuserist*) ja ka osi oratooriumist. Enamus maakoorigest muidugi laulab kergemaid palasid, ja just niisuguseid laule ongi meil rohkem tarvis. Raskete laulude (kunstlaulu) ettevalmistus jäägu linnakoorige ülesandeks, kus selleks leiduvad tänuhikumad tingimised ning võimalused (häälesäädmise õpetus ja suurem proovide hulk). Enam või vähem kergemate lauludena ma soovitaksin pääle varemate, nüüd hiljuti trüksil ilmunud Riho Pätso 3 laulu meeskoorile. 1 laul (*Nõutud mets*), mis on kirjutatud sügava tundmusega, osutub lauldavaks ja ühtlasi pakub kooridele häid võimalusi esinemiseks. 2. laul *Püüliku hüüd* on hää ja ka mitte raske ning koorile sobiv. Ühega aga ma ei saa olla nõus, kohal „aga mees ei kohku eal: elu

võit, või surma haud“. Viimased kolm sõna „või surma haud“ ma oleksin võtnud ka heroiliselt, mitte kartlikult, sest päalik ei karda surma. 3. laul *Sangarite laul* jätab hää mulje ja on ka lauldav. Siin minu arvates Pätso liiga palju kordab sõnu („sangarid“). Laul on kirjutatud Griegi stiilis. Kokkuvõttes R. Pätso on loogiline ja peenetundeline. Soovitan kooridele neid laule; tulevikus jääme ootama temalt veel niisuguseid kooriteoseid.

Mart Saare 4 laulu segakoorile, I vihik, väljaanne 1933. a.

Saar kirjutab nii nagu Saarele omane: kõlavalt, hästi väljatöötatult, loogiliselt ja nõudlikult. Saarel on oma füsionoomia — vahel kapriisne ja eesti jonnitais. Saar on omapärane tüüp Hüpasaare metsalõhnadega ja omatehtud sipelgavanni hapnikkudega. Nii ka esimene laul käesolevas kogus *Lindude laul* kujutab õnnestunud Hüpasaare linde kevadel; ainult teises ja neljandas taktis on juhtunud väike trükivea eksitus. Järgmine *Latsé hällitamine laul* (setu lauludest) on väga meeleoluline, meisterlikult läbitöötatud ja suurejoonelise lõpuga; nõuab aga sellejuures hääd koori. Kolmas laul *Ärge naerge neidusida* on vallatu, peaaegu kärtsitu või kapriisi sisuga muusikalooming rahvalaulu alusel. Esimene teem „vellekesed noorukesed“ ja „ärge naerge“ (tenoris) on leitud hästi. Teine peitmata huumoriga kõrvalteem algab tenoris üleminekuks $2/4 - 3/4 - 4/4 - 5/4$, kandudes sopranile. Töö on omapärase struktuuriga, loob ilusa pildikese ja ei ole ettekandmiseks raske. Viimane laul *Miks sa nutad, tammekene* heliseb kurvvalt. Rahvaviisiteemina on hästi viidud läbi kõigis hääldes; selle viisiga teised hääled liiguvad nukrukses oma teed, just nagu nutaks kõik. Väga ilus ja õnnestunud on harmoonias teine madaldatud aste (re-bemoll), mis annab laulule iseäralist meeleolu. Selles laulus leiame kolm ilusat tõusu, ja viimaks — nagu üinub tammekene igavest und — kaob viis sügavas kurvameelsuses piano-pianissimo. Laul ei ole väga raske.

Mart Saar ei ole oma lauludes mitte üksnes leidlik ja tunderikas melodist, vaid ka tubli kontrapunktist, ning just seepärast võib ta pakkuda eeskujulistele laulukomponistidele meil ja ka välismaal. Mart Saar ei ole akordide koguja, kes kobab

mõttetult pimeduses; ta jääb igas laulus ustavaks oma mõttele ja loogikale. Mart Saar on rajanud uue tee meie koorilaulu arengus. Järgmises Muusikalehe numbris vaatleme M. Saare teist vikku ja Juhann Aaviku laule.

Artur Kapp.

Elmar Arro — *Geschichte der estnischen Musik I.*

Akadeemiline Kooperatiiv,
Tartu 1933.

See raamat arvatavasti on määratud eesti muusika tutvustajaks välismaal. Õiglane ning aus propaganda omab suurt tähtsust meie helikunsti suhtes, seepärast olgu tervitatud iga samm, mis teenib mainitud sihte. Ajalugu seisab kõrgemal päevakajalisest meelolutsemisest; ta reastab erapooletu hinnanguga sündmusi ning nähteid ja otsib varjamatut tõe.

E. Arro oma raamatu lõpus lausub: „Mõndagi, mida üliagar propagandaline päevapubliitsistika on tõstnud taevani, peab seejuures küll langema, seevastu mõndagi tähelepanematust või valesti hinnatust võib tõusta uues valguses uuele elule. Tulemus aga, see ajalooliselt objektiivselt uuritud kõikumatu tõe — see *Tõde, kui ta ka oleks kuritegu*, tähendab niisugusena igal juhul rikastumist.“

Nii see on — õilsa värvinguga mõtete sõnastus. Toodud tsitaadis tuleks õienäidata niipalju, et tõe pole kunagi kuritegu; ta ainult võib muutuda äraandmiseks kurjategijatele. Aga siin ei tule arvesse vastav moment.

Milline on siis Elmar Arro' tõe, mida ta rõhutab oma lõpulauses? — Nimelt et balti sakslased ja nende asjamehed on siin istutanud kanget muusikakultuuri, mida meie ei taha tunnustada — või pole märganud seda teha. Oi-jah, kuidas vajutab! E. Arrole ei jatku küllalt, kui meie ütleme, et need ning teised toimetasid trükki seda-muud ja kolmandad tegid maa-rahvaga koorilaulmist. Tema tahab, et meie ühes ringutaksime vanade õnnetuste poole ning kuulutaksime pühadusteks halva aja tujukesi.

Kas meie ise poleks osanud paremini ajada oma asju enda käe järgi. Igatahes need „õilsused“ aitasid kauaks ajaks katkestada rahvusliku muusika tervet liikumist. Et pastorid ja teised baltlased lasksid trükki vajutada mõne noodi ning õieti kiriku huvides kasutasid koore, pole mingiks tänunõude õigustajaks. Mis seisis tolle vahetalitatud noodi taga, on meile kahjuks, mitte kasuks.

Mida meie siis nüüd kummardaksime tolles balti-saksa toodangus; on see dilettantlik saamatus, valitsev sisukehvus või koguni võõras kalduvus? Meile ei tee kuigi

suurt löbu mõelda sinna tagasi. Kui midagi otsime minevikust, siis astume üle sellest ajast — kaugemale.

Kas E. Arro ei usalda eestlase vaimu, mis oleks suutnud „opmani kultuurita“ saata korda enam. Viimased paarküm-mend aastat näitavad küllalt selgesti, et meie oleme „eeskujudest“ mitmekordselt teovõimelisemad. Nüüd kergib nagu küsimus, kelle huvides on õieti kutsutud välja need vaimud?

Faktid jäävad faktideks, kuid nende hindamine võib tuua esile häirivaid tendentse. Miks venitab E. Arro oma raamatus umbes sajalt leheküljel laiail baltisaksa asjanduse? Muidugi Janssen'ist saab edasi rääkida kui sama võõra orientatsiooni kandjast. Opositsioonilise episoodi moodustab Jakobsoni-rühma väljaastumine. Kuid siin on Kunileid „õienadatud“ üsna madalaks meheks. K. A. Hermann'i ja tema mõju puhul saab raamat uut ainet liikumise tumedavärviliseks hindamiseks. Kõige lõpul seisab kokkuvõtte eeltoodud finaaliga.

Kui E. Arro paiguti näitab omapära taotlemisi, mis asusid võitlema tugevate võõrmõjudega, siis ta surmab nende tähenduse ja kuidagi nagu enda poolt väljendatud sümpaatiat väga mitmesuguste leiutatud „tõdedega“.

Ma juba ütlesin, et faktid jäävad faktideks. Tõde ilmub aga siis, kui andmeid ei serveerita ühepoolset, vaid kindla ajaloolise objektiivsusega.

Mind ei lase lahti tunne, et Elmar Arro' *Eesti muusika ajaloo* esimene köide teeb propagandat saksa ning balti-saksa osale meie kulul (ja kirjajadega). Siin ma aga märgin hindavalt ära selle töö, mis on saadetud korda kohalikku muusikaellu puutuvate lisamaterjalide hankimisega.

Meid huvitab nüüd enam raamatu teine jagu; mitte seepärast, et ootaksime mingit suurt avastust, vaid et näha, millega lõpeb see teaduslikkusele pretendeeriv aktsioon lähema mineviku suhtes. Nagu tohiks arvata, kirjastab Akadeemiline Kooperatiiv mainitud ajalugu meie muusika kohta õiglase informatsiooni andmise sihiga. Väljaande esimene jagu ilmutab soovimatuid tendentse just objektiivsuse mõttes meie kahjuks. Teise köite juures tuleks olla valvsam mainitud nähete kõrvaldamiseks.

Raamatu tiitellehe pöördel seisab: „Kõik õigused varutud, eriti (ka välja-võtteline) tõlkimine eesti keele.“ Kas ma sain aru õieti, kui mõtlen, et siin väljenduse taga on üks poos. „Eriti“ eesti keelt arvatakse vajavat seda tõlget ja „eriti“ Elmar Arro ei taha anda. „Kõigi õiguste“ toonitamisest pole küllalt meie jaoks, tuleb näidata veel piitsa, eriti. *Ed. Visnapuu.*

meeskooride murk

Tallinna Meestelaulu Seltsi kontsertreis
Helsingi 19.—22. okt.

Sõit Helsingi pakkus laulumeelele ja kaasasõitjatele vähe lõbu. Meri lainetas tublisti ning sundis paljuid põdema äkilist haigust.

Soomes võttis Tallinna laulumehi vastu saadik Rebane, konsul Vesterinen ja 5 soome suuremate kooride esindajat. Õeldi vastastikkü laste laulu sooje sõnu ja tervitusi.

Sadamast mindi rongikäigust tõrvikutega Eesti vabadussõjas langenud kangelaste hauale, kus seltsi esimees pidas eesdamliku kõne ja suure rahvahulga ees kõlas koori kunstiväärtuslik laul.

Järgmisel päeval kell 4 oli vastuvõtt riigipresidenti juures.

Õhtul anti *TMS'i* kontsert konservatooriumi saalis, mille kohta Helsingis ilmuvad soome ja rootsi lehed töid kiitvaid arvustusi. Koor tõi sellelt kontserdilt kaasa 6 loorberipärge.

Pärast kontserti oli Tallinna Meestelaulu Seltsi koor soome *Laulumeeste* (Laulu Michet) klubi külaliseks. Sel puhul nimetati soome *Laulumeeste* juhid Uuskylä ja Vendelin, samuti hra Vesterinen *TMS'i* sõprusliikmeiks.

Laupäeval kogunesid *TMS'i* kooriliikmed helilooja Pacius'e mälestussamba juure. *TMS'i* esimees M. Ruubel asetas roose kahe vennasrahva ühise hümni looja mälestussamba jalale. Külalstati ka suurepäraselt parlamendihoonet.

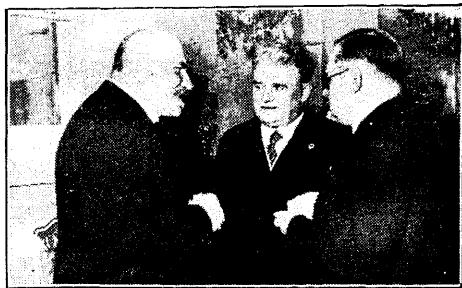
Õhtul hõimuaktusel, kus esines *TMS'i* koor ja Udu Topman cellol, kujunes eesti laul ja muusika üldise huvi keskpunktiks.

Pidulik jumalateenistus ülikooli aulas pühapäeva hommikul, kus *TMS'i* koor laulis ja lauluvend — õpetaja Kubu pidas liturgiasteenistust, kujunes väga meelthiigutavaks.

Soome lehed kontserdist. *Uusi Suomi*: „Koori juhataja prof. Topman oli sunnitud programmis andma kordamisi, mis oleksid üksi võinud moodustada omaette programmi. Publiku võimsad kiiduavalduused polnud sugugi ainult viisakuseks, vaid koor osutas tõesti neid häid omadusi, millele tugineb eeskujulik meeskoori laul. Sajapäine koor laulab imesteldavalt üksmeelselt, eriti elava dünaamikaga ja õrnade muusikaliste nüanssidega. Selle, mis tal laulutehniliselt puudub, teeb tasa tenorite hääle käsitlus ning ühtlane kaunikõlasus,

mis nõuab igalt häält koorilt aastaid kestvat tööd. Tallinna Meestelaulu Seltsil on juba oma praegusel tasemel nii palju saavutusi, et see võib publikule pakkuda palju nauditavat.“

Helsingin Sanomat kirjutavad: „Prof. Aug. Topman'i juhatatud kuulus eesti meeskoor, Tallinna Meestelaulu Selts, kelle eelmisest külaskäigust on juba jõudnud mööduda 14 aastat, andis sedapuhku konservatooriumi saalis jälle oivalise tunnistuse meie vennasrahva koorikultuurist. Ta häälevarad on kuni tenoriteni haruldaselt

Soome president Svinhufud, M. Ruubel
ja A. Topman

suurepärased — eesti kooridel on tenorid üldse eriti hääd. Koori laulus on selline ainulaadne metalline hiilgus, mis tõelise lauluvaimustuse ja kõrge tehnilise taseme ühinedes mõjub võitmatu jõuga. Võib kujutella, millised võimalused niisugusel kooril veel oleksid, kui häälemoodustuse viimistlemisele kingitaks veel rohkem tähelepanu ja esituslikule küljele seega saadaks veel tasakaalulisem ilme.“ — „Koorile annetati loorberipärge, ja vaimustatud publik nõudis suurema osa programmi kordamist.“

Tallinna Meestelaulu Seltsi

aastapääkoosolekul 25. oktoobril kinnitati 1932./33. a. aruanne Kr. 4.745,15 suuruses, kusjuures ülejääk oli Kr. 165,67; 1933./34. a. eelarve on koostatud ilma ülejäägita Kr. 4.500,— suuruses. Liikmemaks jäi endiseks 4 kr. Mitmesuguste küsimuste all tehti juhatusel ülesandeks töötada välja liikmete vaheline matusekassa statuut ja panna maksma kindlam matusekord.

Mitmed kooriliikmed oleksid tahtnud kontsertidel esineda valges vestis, kuna aga laulukooridel on üle Euroopa kombeks kanda fraki juure praktilisemat musta vesti, siis ka siin jäadi endise korra juure. Kõneldi ka sellest, et üksikud kooriliikmed on seni välisreisudele mitmesugustel põhjustel võetud kaasa seltsi kulul. Kuigi põhikiri seda juhatusel võimaldab (samuti eriesinemisi juhuslikult koostatud koosseisus ja juhuslikes kohtades), tuleks siiski arvestada koori enamuse tahtmist ja loobuda sellest seni praktiseeritud viisist.

Valimised näitasid, et koori valdav enamus kiidab hääks juhatusel senist tööd. Juhatus koosneb 1933./34. aastal järgmiselt:

Esimees Märt Ruubel (pääpostkontori ülem), abiesimehed Albert Kruusimägi ja Aleks. Tõnisson (tööstur), sekretär Rich. Ende (krim. politsei ülem abi), abisekretär Rud. Kerberg (kv. kapten), laekahoidja Juhan Kalm (direktor), laekahoidja abi G. Jakobson (pääraamatupidaja), majandaja Rob. Holst (tööstur), arhivaar õpet. Kubu.

Koorijuhiks on endiselt prof. A. Topman.

E. L. L. volikokku valiti üheks aastaks: Aug. Blaubrik, V. Freiberg, E. Hermann, Erich Kokker, Karl Koljo, V. Linnamägi, H. Malm, Joh. Reinthal, Ed. Rosenväld, M. Ruubel, A. Tõnisson ja H. Tünnbaum.

E. L. L. meeskooride sektsioon valiti endiselt täies koosseisus tagasi; sinna kuuluvad R. Holst, K. Koljo, A. Künkmann, H. Malm (juh. sekretär ja *Muusikalehe* meeskooride nurga toimetaja), G. Pinding (juh. abiesimees ja esindaja E. L. L. nõukogus), A. Reinberg, Joh. Reinthal (juh. esimees) ja M. Ruubel (juh. liige).

4. nov. anti TMS'i 76. kontsert *Estonia*, millele järgnes Valges ja Punases saalis perekonnaõhtu ühes loterii-allegriga. Kontsert ühes peoga tõi seltsi kassasse 1500 kr. ümber.

6. detsembril, Soome Vabariigi aastapäeva puhul esineb koor jällegi *Estonia* kontserisaalis. Kavasse on prof. Topman võtnud kaunimaid soome laule. H. Malm.

TMS'i uusi lauljaid.

Traditsioonikohaselt TMS'i koori võetakse uusi lauljaid vastu vaid igal sügisel. Kandidaadile, keda soovitama peavad kaks tegevliiget, määratakse juhatusel poolt kaaslaulja (ristiisa), kes ühe kuu vältel „kirja paneb“ oma tähelepanekuid uue laulja kohta ja esitab need juhatusel. On siis laulja ka sellest seltsk. filtrist sama õnnelikult pääsenud, kui koorijuhil katsumisest, siis tunnistatakse ta avalikult lauluõhtul „oma meheks“. Muide on TMS'is kirjutamata sääduseks, et vastu-

võetud laulja tunnistatakse kõigile teiste kooriliikmetele seltskondlikult esitletuks.

11. oktoobril toimus järjekordne uute lauljate pidulik vastuvõtt. Ühes 33-me liikmega on nüüd koor 225-meheline. Vastuvõtule järgnes koosviibimine *Estonia* Valges saalis, kus sõlmiti uute kolleegidega sõprussidemeid.

Uued kooriliikmed on järgmised: Robert Jõks, Elmar Kimmel, Karl Kransberg, Bernhard Pallo, Leonid Vimberg, Aleksander Uusna, Oskar Grosberg, Artur Jürgenson, Friedrich Põlendik, Evald Saarnak, Oskar Valter, Georg Uibokand, Erik Aule, Richard Johannes, Jaanus Kaik, Arnold Kruusement, Ernst Laisk, Eduard Mets, Johannes Mõttus, Juhan Märtson, Arnold Noor, Leopold Pikka, Konrad Reinberg, Elmar Vunk, Valter Vöölmann, Vladimir Köster, Arnold Labus, Heino Lindpere, Karl Loog, Eduard Mets, Heinrich Pappel ja Johannes Piller. (Ed. Metsad — politseikooli juh. ja rahukogu sekret.)

II meeskooride laulupäev.

19. novembriks oli Tartusse sõitnud kokku meeskooride sektsiooni juhatus. Kell 3 *Vanemuises* peetud koosolekut võtsid osa esindajad ka teistest meeskooridest, kes pole juhatuses esindatud, ja vanameister Juhan Simm. Koosolekut juhatas sektsiooni esimees J. Reinthal, protokolliis sektsiooni sekretär H. Malm.

Kuna esimene laulupäev kitsamas ulatuses — 1933. aastal Tallinnas, laulupeo ajal — leidis kõige soojemat vastuvõttu, siis nüüd lõplikult otsustati igal aastal ise linnas korraldada sarnast laulupidu. Meeleldi oleks II laulupäev korraldatud Tartus, kuna aga tuleval aastal sääl peetakse vaimulikku laulupäeva, siis lepitati kokku ja jäädi Pärnu juure.

Pärnu linnavalitsus on soodustuste andmises alati Eesti linnadest sammunud eesrinnas. Nüüd laulumehed üle maa loodavad, et see svine ettevõtte (8. või 15. juulil) juba aegsasti leiab propageerimist ja läheb hästi korda. Üldkoori juhtimise võtab enda päle Juhan Simm. Osavõtma kutsutakse ka Eestis tegutsevaid saksa ja vene meeskoore, siis veel meeskoore Lätist ja Soomest. Pääle meeskooride palutakse ka suuremaid pillikoore peole. Ühendkoor kannaks ette paar vaimuliku sisuga pala ja 6 ilmalikku laulu. Sellele järgneksid üksikud koorid, iga koor umbes 4. lauluga. Endast mõista saavad üksikooride esinemisest võtta osa vaid meie tuntumaid ja võimsamaid meeskoore, kellelede sektsiooni juhatus teeb selleks ettepaneku. Lähemaid teateid toome peatselt.
H. Malm.

Tartu Meeslaulu Seltsi 10. aastane juubel.

Maestro Simm tähendab selle juubeli puhul väljaantud nägusas brošüüris, et 11. novembril 1923 astusid 11 meest kokku et asutada Tartu Meeslaulu Seltsi. Lugesid neid ridu, meenus minule, et Tartu mehed ei pea enam vist suurt lugu akadeemilisist reegleist. Nimelt unustas maestro Simm nendele 11+11+11 veel ühe 11 lisamata: § 11 — „me rühime edasi!“

Jah edasi on rühkinud too õilis koor. Kel juhus oli kuulata Tartu mehi aastat 5 tagasi ja nüüd, see peab küll igasuguse kadeduseta tunnistama, et nii kunstitase-melt kui ka seltskondlikult on see koor jõudnud väljapaistvale kohale.

Kasutades lahket kutset, vurasime mitu meest laupäeva õhtul Tartu poole. Üllatuseks oli asjaolu, et juba jaamas neli lauluvenda täie hallooga võtsid vastu.

Pühapäeva hommikul täpselt kell 10 oli jällegi „delegaat“ delegaadi järel; kell 11 algas juubeli-aktus *Vanemuises*. Laulumedhed frakis, saksa seltside esindajad isegi rinnatäie igasuguste märkidega. Rahvast oleks võinud olla küll veidi rohkem.

Koor rivistus lavale ja saali toodi seltsi lipp. Sellele järgnes koorilt motto „Elada laulda, laulda — surra, elada Eestile“.

Esimesena võttis sõna seltsi esimees J. Sutt, kes tuletas meele manalasse varisenud lauluvendi. Nende mälestust austati püstitõusmisega ja Tärnu' imeilusa, selleks just nagu loodud lauluga *Kiirelt kaovad meie päevad*. Järgmisena esines kena peokõnega seltsi asutajaliige hra Leht. Seltsi 10. a. tegevusest andis ülevaate asutajaliige hra Laan, millest selgus, et 28 austajast on ustavaks jäänud seltsile 24 meest. Repertuaar koosneb kooril 130 ilmalikust ja 34 vaimulikust laulust, 4 kantaadist, 2 ballaadist ja 1 oratooriumist — kõik kokku 80 heliloojailt. Viimastest on 21 eesti, 26 saksa, 14 soome ja ülejäänud meistrid teistest rahvustest. Kontserte on antud 40, sellest 17 väljaspool Tartut. Pääle selle on koor veel 66 korral esinenud teisel.

10 a. järgimööda on kooris kaasa laulnud 19 asutajaliiget, kellele seltsimärk pisteti rinda. Ei puudunud senioriks valitute keskelt ka Juhan Simm, kellele muide ka Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoori esimees lisaks teise, viljandlaste auliikme märgi andis juure.

Pikas tervitustereas esimesena kõneles Tartu linnapääl Luik, siis Miina Hermann, Tallinna Meestelaulu Seltsi esimees Ruubel, kes üle andis nägusa aadressi. Viljandist tõi tervitusi Helikunsti Seltsi mees-

koori esimees Kivirähk, kes samuti kui enamik teisi esindajaid andis üle lipunaela. Hra Freybach, Võru Meestelaulu Seltsi esimehena ja esimees Valdson Otepää Meeslaulu Seltsist rõhutasid suurt sõprust. Kõnelesid veel esindajad Akadeemilisest Meeskoorist, Üliõpilaskonna Segakoorist, Vanemuise Muusika Osakonnast, *Vanemuise* teatriseltsist ja Tartu saksa meeskoori seltsist. Traaditeel tervitasid E. Lauljate Liit, end. koorijut A. Karafin, M.Saar, Tallinna Laulumeeste Klubi, *EMO*, Narva Meestelaulu Selts ja terve rida isikuid ning sõpru siit ja säält.

Seltsi esimehe lõpusõnale järgnes koorilt mehine *Nuiameeste marss* ja pildistamine.

Vaatamata raskele kavale hoolitsesid lauluvendid nüüd selle eest, et väljast tulnud esindajad ei läheks külma ilma kätte tühja tundega. Kell 3 tuli *Vanemuises* jälle olla kohal ja otsustada järgmine laulupäev.

Kell 8 õhtul algas kontsert. Kontserdis raskemaid palu olid Sibelius'e ballaad *Vangistatud kuninganna* ja Bruch'i kantataat *Frithjof*, koorile, solistidele ja orkestrile. Eriti viimases näitas koorijuht hra Tubin, et Tartu mehed ei karda tuld ega vett. Nii koor, orkester kui ka solistid seisid ülesannete kõrgusel; viimastest esinesid hra Põlde ja pr. Tubin. Kõik laulud, eriti Simm'i *Aimdu*s kanti otse meisterlikult ette selle 80-mehelise koori poolt. Koolitatud häälematerjal ja haruldaset puhas diktsioon väärib allakriipsutamist. Ainult II bass võiks olla tugevam. Üldiselt aga kuulajad nägid jälle, et koorijuht tunneb oma mehi ja ta teab mida nemad suudavad pakkuda.

Kontserdile järgnes ball, millest osavõtt oli sama rohke kui esinemisest. Üldse näis, et Tartus too juubelikontsert leidis kõige suuremat tähelepanu, sest viimase võimaluseni väljamüüdnud saal on Tartus ikkagi ennenägematu asi.

Tartu lauluvendid: aitäh kõige ilusa eest. H. M.—m.

Leenart Neuman'i mälestuseks korraldati 23. okt. Tartu Ü. E. N. Ü. meeskoori lauluharjutuse eel leinaaktus. Koorijuht R. Ritsing tuletas soojalt meele Neuman'i kui inimest ja muusikategelast, mille järele kadunud austati püstitõusmisega.

Akadeemiline Meeskoor mälestas oma surma läbi lahkunud koorijuhti L. Neuman'i eriliselt. Nimelt komponeeris praegune juht R. Ritsing laulu *Maestro Leenart Neuman'i mälestuseks*. Sõnad on sama koori lauluvend H. Pärnalt. Seda neeniat kanti ette Neuman'i põrmu muldasängitamisel.

Tallinna Linnateenijate Meeskoor

(end. T. L. Valgustuse ja Veemuretsemise osak. meeskoor) koosneb nüüd 52 lauljast. Lauluharjutusi peetakse esmaspäeviti ja neljapäeviti Gustav-Adolfi gümnaasiumis kella 7—9-ni. Juhatab endiselt helilooja O. Ernesaks. Juhatusse kuuluvad hrad Roots, Uula, Kullerkupp, Keskküla ja J. Kukelman (esimees).

Tallinna Eesti Vabadussõjalaste Liidu meeskoor

alustas jälle tegevust ja käib koos Ühisklubis (Pikk t. 42). Lauluharjutustega alustati teisipäeval, 7. okt. s. a.

Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor töötab oma traditsioonilise sügisballi ettevalmistamise tähe all. Ball kavatsetakse sel aastal korraldada teater *Ugala* ruumes laupäeval, 25. novembril.

Ettevalmistustööle teeb raskusi väike-linnadele nii omane koori koosseisu püsimatuse nähe. Igal aastal lahkub mitmeid vanemaid kooriliikmeid elukoha muudatuste tõttu; kui juhtub veel, et lahkujad on ühest häalerühmast, siis pidurdab see tublisti intensiivset tööd. Päälegi on sel-

line nähe alatiseks takistuseks koori taseme tõstmisele. Kannatajateks seekord osutusid basside rühmad, milliseid nüüd tuleb täiendada noorte lauljatega.

Kooriliikmete häälesäade tundidele *Ugala* teatri tenori hra Heino Uuli' juures tuli teha vaheaeg ooper *Tosca* ettevalmistuse tõttu, mis õpetajalt nõudis terve tööjõu. Loodetavasti need taas peatselt jätkuvad, kuna ooper on juba toodud lavale.

Kuna osa meeskoori lauljaid tegutseb samuti teatrikooris, siis see vahetevahel pidurdab koori tööd, ent needki asjaolud on paratamatud; väikeses linnas tuleb seltskonnategelastel oma tööjõudu sageli killustada mitme organisatsiooni jaoks.

A. T.

Dr. A. Gernhardt †.

Riias suri hiljuti südamerabandusse saksa meeskoorides hästi tuntud Dr. A. Gernhardt. Kadunu ei olnud üksnes tubli arst, vaid ka haruldaset muusikaline inimene, kes, muide, juhatas aastate eest ka Tartu saksa meeslaulu seltsi.

H. Malm.

MEIE RAHVALIKU PILLIMUUSIKA ARENGU ALUSEID JA VÕIMALUSI

E. L.

Otsust andvat ülevaadet meie puhkpillikoorigest on olnud võimalik saada alles kaks viimast aastat, alates 1931. a. sügisega, mil loodi Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsioon.

Kuni sinnani tegutsesid puhkpillikoorigid eraldunult, omavahelise sidemeta, ning kahtsusega peab märkima, et asjaomastes ringides ei tuntud ka koondumise ja koordineeritud tegevuse vajadusi.

Kahe aasta vältel on ilmnenu mitte ükski meie puhkpillikoorige suur poolehoid koondumise ja üldse organiseerimise küsimustele, vaid üldiselt puhkpillikoorigid on osutanud tõsist huvi kõige vastu, mis sihitud nende saavutamise poole.

Olgu siinkohal toodud vaid paar näidet selle kohta: Lauljate Liidu üleskutsesele, et kõik puhkpillikoorigid endid registreeriks Liitu, lühikese ajaga korjus üle 300 puhkpillikoorige aadressi. Neist Liidu liikmeks on astunud üle saja, seega moodustades ligemal neljandiku Lauljate Liidu liikmete koguarvust. Vastava ankeediga teatasid ligi 100 koori, et nemad on valmis võtma

vastu aastast paarikümne krooni ulatuses uut noodiliteratuuri, mille tõttu Puhkpillimuusika Sektsioonil avaneks võimalus kirjastada 14—15 teost, milledest mõne trükk (200 eks.) on juba müetud läbi. Ja üks X üldlaulupeol saanud puhkpillikoorige võimas ning rekordiliselt arvukas esinemine nii kodu- kui välismaise publiku poolt suure poolihoiu osaliseks, mis oli täiesti teenitud. Lõpuks, kui arvestada seda, et sektsiooni juhatus koosneb pea eranditult tegelikest pillikoorige meestest — moodustades otsese esinduse — ja vaadelda sektsiooni juhatusse produktiivset tegevust, siis ka sellest ilmneb suur huvi meie puhkpillimuusika arengu vastu.

Tahaks väita, et nii see peabki olema ja puhkpillikoorige tuleb vaadata kui seltskondlikule ning rahvamuusikalisele üritusele, mille konstruktsioon ja erilaad iseendast juba inspireerib tegevusele, nõuab arendamist, millel leidub rohkem külgetõmbejõudu ja huviäratavat kui mõnel teisel samalaadsel harrastusel.

Kui hakata analüüsima neid põhjusi,

miks käiakse koos musitseerimas, näitlemas või tantsimas, sageli kilomeetrite kauguselt viletsate teedega, väsinud raskest päevatööst, siis leitakse kergesti, et puhta muusika- või kunstiarbastuse kõrval siin esineb veel teine väga tähtis motiiv: see on tarve seltskondliku ühistöö järgi, tarve koos kavakindlalt, kaalutult, sihiteadlikult ja edukalt tegutseda.

See on motiive, mida meil alatihti ei osata mõista ega õieti hinnata, kuid mis omab väga tähtsat osa inimkonna kultuurilises arengus. Nimetatagu sel puhul ka „massipsühholoogiat“, „pööblit“ või muud, ometi maailma areng läheb vaid ühinemise kaudu. Seda teab iga inimene, see on inimese loomusund, tarve, mis peab saama rahuldust. Seda suurem on rahuldus, mida harmoonilisem, tagajärjekam, ilusam ja tugevam on ühistegelise vorm.

Kui näha sellest vaatekohast puhkpillikoori tegevust, siis ilmnebki, miks pillimehed üldiselt osutavad oma ala vastu suuremat huvi kui, näiteks, lauljad või näitetruppides tegutsejad. Pillikoori püsiv, kuid väike koosseis arendab tugevaks korporatiivsuse, ühtekuuluvuse vaimu. Iga mängija peab omistama enda pillile hoolikat tähelepanu, peab harjutama, õppima, uurima, viluma. Millele ohverdatakse huvi, aega ja energiat, selle puhul hakatakse tundma ka suuremat armastust ja rõõmu saavutatud edust. Pillimängijad on teataval määral kooris solistid, iga mees teab, et temal on täita ülesanne, mida ei saa jätta teise hoolde, millest oleneb kogu ettekande õnnestumine; oma tähtsuse tundmine suurendab huvi asja vastu. Puhkpillikooris iga pilli eksimine või mittetoimetulek eraldub otsemaid, — kartus piinlikkuse eest sunnib hoolsamale õppetööle. Pillikooris ülesanded on keerukamad ja huvitavamad kui näit. laulukooris, kuna repertuaar osutub rikkalikumaks kõlade ja rütmiliste erinevuste poolest. Pillikoorigil on rohkem ja tähtsamaid ülesandeid kui laulukooril; pillikoorigil mängib marssimiseks, rongikäikudeks, tantsuks, ettekandeiks, jumalateenistusteks jne.

Juba neist eelloetletud momentidest peaks jätkuma selgituseks, et pillikoorigil on avaraid ja huviväratavaid tegevusvõimalusi. Iga pillimees teab nende võimaluste olemasolu ja igal pillimehel on õigus nõuda nende kasutamist või saavutamist täiel määral.

Kui meil on käsil arutlused ja nõupidamised selle kohta, kuidas teostada edaspidist arengut, mänguoskust, repertuaari valikut ja käsitamist, siis ärge unustagem võtta kõige aluseks pillikoorigi kui seltskondliku harrastuse vormi, mis seob inimesi lähe-

malt ja tugevamalt, mis annab rohkem võimalusi eduks, edasipüüdmiseks, rõõmuks ja rahulduseks kui mõnigi muu ala.

Koori tegevusest tuleb kaotada juhuslikkus ja panna maksma kindel kord, sest ainult selline seltskondlik tegevus suudab täita oma ülesannet, mis areneb kindla

V. Weinberg,

kes pärast esimest lseselsvat kontserti astus eduga üles kolmes ooperis („Sevilla habemeesaja“, „Rigoletto“ ja „Traviata“) ning esines veel ühe soolokontserdiga.

korra järgi. Siin on tingimata vajalik pillikoorigi kodukord ja selles ettenähtud nõudmiste teostamine, nende hulgas koori juhatause moodustamine ja päevaraamatu pidamine — kaks eriti tähtsat nõuet.

Kuid ärge laskutagu selle juures kiu- vusse ja liigsesse formaalsusse. Just huvitavusele peab olema rajatud koori tegevus. Mis puutub harjutustesse, siis on koorijuhil kohus hoolitseda selle eest, et need ei mööduks loiu ja surmani tüütava tampimisega. Kui mõni pill takistab edasisaamist, siis tuleb teda mõjutada ja aidata eraldi, mitte aga sundida tervet koori teataval kohal tammuma tüütuseni. Samuti on koorijuht kohustatud hoolitsema jõukohase, maitset arendava kuid siiski huvitava repertuaari eest. Ta püüdku tingimata jõuda niikaugele, et koor võiks esineda kontsertettekandega, jäädes mitte vaid marsside või tant- sude tarvis.

Järgneb.

Ooper ja kontserdid

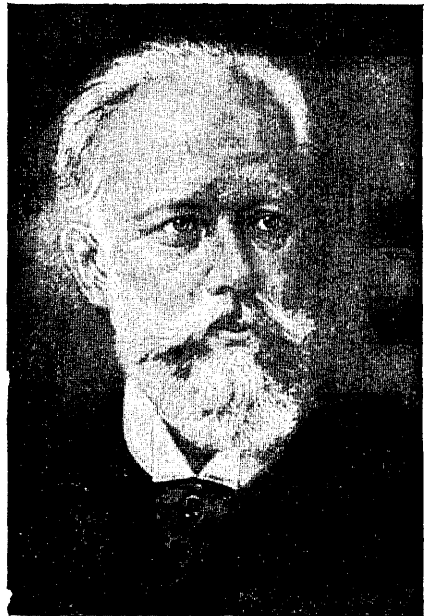
KODUMAA

Tallinna.

Čehhoslovakkia vabariigi aasta-päeva puhul korraldati selle maa heliloojate töödest sümfooniakontsert Praaha filharmoonia-orkestri dirigendi Fr. Stupka' juhatusel. On ilusaks kombeks oma pidulike sündmuste pühitsemisel võtta arvele vaimsete alade jõud, mis aitavad luua kestvaid sidemeid ja suudavad rääkida rohkem kui nii mitmedki kenasti sõnastatud kõned. Čehhoslovakkia saatkond on vastastikuseks muusika propageerimiseks teinud tänuväärt samme, kuna selle asutise eesotsas dr. J. Galia' isikus seisab helikunsti huvisid teeniv jõud. Eeskava suuremalt jaolt võtsid enda alla čehhoslovakkia vanameistrite tööd: B. Smetana' neljas jagu tsüklist *Minu kodumaa* ning A. Dvorák'i sümfoonia (G-duur) ja slaavi tants (nr. 16). J. Suk'ilt oli antud üks tema noorpõlve tooteid — keelpillide sere-naad, mis näitab siiski autori tundejõudu ning eruditsiooni. Programmi kõrguspunkti andis V. Novák'i sümfooniline poeem *Tatra mägedes* oma mõtete maallise väljendusega. Aset leidis ka J. Galia' *Meditatsioon*. Fr. Stupka on kindla käega ning avarate võimetega orkestrijuh, kes suudab sisuliselt arendada ja väljendamis-ses valitseda interpreteerivat. Orkester tema juhatuse all täitis oma ülesande eduka kordaminekuga.

Teine sümfooniakontsert anti P. Čaikovski' 40-a. surmapäeva mälestamiseks R. Kulli juhatusel. Esmakordselt tuli meil ettekandele programmi taotlev sümfoonia *Manfred*, mis oma esimese ja ka viimase jao kaudu rõhutab hingelisi elamuslikke külgi, teises osas aga annab enam maad kirjeldavale elemendile ning kolmandas pastoraalsetele meeleoludele. Arvestades võimalusi, toodi sümfoonia kuuldavale hääde tulemustega. Veelgi enam võimalisena esineti sümfoonilise poeemi *Francesca da Rimini* käsitlemisel, kuna mainitud teos on seisnud kavades juba varem. Čaikovski' klaverikontserdi mängis orkestri saatel prof. A. Lemba, valitsedes oma osa küllalt kindlasti. Kogumuljes aga tundus proovide vähesust, mis ei lasknud ettekandel tõusta kaugema tasakaaluni. Muide, kahest orkestritööst oleks jatkunud kava pikkuseks.

Tallinna Töölistemuusika ühing andis samuti sümfooniaorkestri ettekannetega kontserdi. Mainitud koosseisus esinevad asjaarmastajad, kuid ei puudu ka elukutselisi mängijaid; samuti moodustavad tunduva osa konservatooriumi stipendiaadid. Kogu on võrdlemisi kirju ning ettevalmistus ei näi liikuvat kergustega. Ulatuslikuma teosena toodi kuuldavale A. Vedro' sümfooniet, mis esindab autori varajasemat toodangut ja erineb ilmetelt tema praegusest loomingust, kuid näitab põhises olemuses elulisi jooni. Kõige huvitavamaks osutub töö esimene jagu, samas aga jäi raskemaks orkestrile ilmestamise mõttes. Muude palade seas mängiti Čaikovski' finaali tema kuuendast

Peeter Čaikovski,

kelle surmast 6. nov. möödus 40 aastat. Mainitud vene helilooja on üks populaarsemaid muusikalilmas; niisama ka mele juures tuntakse ja armastatakse tema tooteid väga mitmesugustelt helikunsti aladelt. Oktoobris ning novembris anti siin rida kontserte P. Čaikovski surmapäeva mälestamiseks.

sümfooniast, — surmapäeva mälestamiseks. Tehniliselt mitte just kohutav kuid ilmelt nõudlik muusika jäi tagasihoidlikult viljakale pinnale. Solistina astus üles A. Pappmehl Čaikovski' ja Vieniavski' töödega; tema mängu kordaminekuid eksitab paiguti liialdatud „tundelisus“. Koor laulis puhtamini ning kindlamini endisest; kahjuks on meeshääli vähe. Kava sisukamate palade kõrval andsid põhjust tõusta eita-vustel nõrgad tooted (Abt, Kraemer, Schulken). Kontsert lõppes elulisemalt A. Vedro' kooriteosega (*Eesti lauluvaimu jõul*) orkestri saatel. Kontserti juhatasid N. Goldschmidt ja P. Tammeveski.

Fr. Stupka

Tallinna Meestelaulu Seltsi koor prof. A. Topman'i juhatusel andis oma 76-da kontserdi. Kava moodustasid väljavõtteta eesti autorite tooted — uuemad ning ka vanemad. Nendest väljapaistvamateks osutusid M. Hermann'i (*Küll oli ilus.*), A. Kapi, E. Aava, R. Pätsu, T. Vetti-ku ja R. Ritsingu laulud. Koor esines jõuliselt ja distsipliinikalt, kuid siiski viimased täiendamised avaldavad veel mõju. Rida uusi lauljaid annab ennast tunda intonatsiooniliselt ning rütmiliselt. Tenorites paistab kõikumisi välja kõige enam. Muidugi ei saa koori täiendada „ülemineku aegadeta“, sest mõningal määral kohanemine osutub paratamatuks. Pole kahtlust, et juba järgnevalt kuuleme tasandatud suurkoori laulu tema stabiilseks kujunenud

võimete kohaselt. Solistidena eesti helitöödega astusid üles Udu Topman (cello) ja H. Betlem (laul), pakkudes naudingut sisulise tõlgitsuse ja tehnilise käsitusliku kordamineku kaudu. Kooriga koos esines tulemuslikult K. Ots.

Salme Kanni naiskoor korraldas Tallinnas kontserdi Hans Kanni hauasamba hääks. Laulud kõlasid puhtalt ja painduvalt; dünaamiline aste küll kaldus enam valjuse poole. Koori tegevuses paistab tunduvalt edusamme, mida kannab tõsine huvi asja vastu. Kui rääkida rühmade tasakaalust, siis esimeste sopranite osa sattus enam teiste hääle varju. Leidub muude hulgas häid teisi alte; nad võiks natuke hoiduda tagasi. Solistina esines Helmi Kann, kes ilusa tämbriga, tõlgitsusliku küljega ning tehniliste võime-tega äratas siduvalt poolehoidu.

Viini lauluposid andsid kaks õhtut. Siin huvitab kõigepäält pedagoogiline külg, — kui palju suudavad lapsed. Materjal on väga valitud, kuid siiski laseb imetleda võimiste tase. Meie näeme nende juures kooli hingamises ning samuti kajastamiseski. Distsipliin esineb võrratuna. Ja mõeldagu, et repertuaar moodustab üsna laialdase ala. Esines väga palju nõudmisi, millele vastati eeskujulise täitmisega. Muidugi võib kerkida küsimus, kas seda vaeva ei kujune paljuku noorele elule. Siia võiks veel liita ebalapselikku sisu nii mõningaiski toodetes. Laululise külje kõrval esinejad näitasid samuti tähelepanu väärivaid lavalisi võimeid. Kodusega ja oskusega arendati mängulist osa. Need viisteist poisikest täitsid kaks õhtut, mis hoidsid ülal kestva huvi — ja seda just erakorralise suutmisega. Lastekoori laul on kui peen joontegraafika, mis mõjub oma puhtusega. Säravust ehk pisut kahandas kontsertlava dapeering. Esinemisi juhatas ning saatis vilumusega ja andumusega G. Gruber.

Jaani oratooriumikoos kandis ette G. Händeli väljapaistvama oratooriumi *Simsoni*. Solistidena astusid üles K. Ots (Simson — tenor), K. Viitol (Manno ja Harafa — bass), H. Betlem (Delila — sopran) ning Kivisild (Mika — alt. Orelil oli kaastegev prof. A. Topman; juhatas Udu Topman. Kahjuks ma ei saanud kuulata seda ettekannet.

Klaverikunstnikest külastas meid esmakordselt France Ellegaard, kes pakkus tehniliselt viimistletud mängu ja sisuliselt tervet ning tasakaalukat esinemist. Ta näitas mitmekülgseid võimeid avara ilmaega valitud programmi kaudu, kus leidsid aset nii vanemate kui uuemate voolude tooted. Mõtete liikumise tasa-

kaalu tundsime kogu käsitluse ilmutustest. Sorava tehnika juures paistis välja eriti dünaamilise varjundamise võime. Rütmi-line külg ilmutas samuti tugevust oma

Fr. Ellegaard

kõnelustes, kuid tagasihoidlikuma selgusega. Kogu mõju oli valitsev, mis osutub silmapaistvaks võrdlemisi noore kontsertandi juures.

Ed. Visnapuu.

Tartu. — Tartu Helikunsti Seltsi VIII kammermuusika-õhtu, 22. okt. ülikooli aulas, oli pühendatud prantsuse helitöödele. Tuntud ansambel: E. Turgan (viul), M. Slatkin (cello) ja L. Milk (klaver) kandis ette kindlas ning stiilses koosmängus César Franck'i klaveritrio; E. Turgan ja O. Roots esitasid Debussy' viiulisonaadi tarvilise kergusega ning tujuga. Väga peenelt tõlgitses G. Fauré, Chaminade'i j. t. laule noor bariton Arno Niitof, kes omab hääd maitset ja koolitatud häält ning nähtavasti kõiki eeldusi, et saada meie paremaks kammerlauljaks. Publikut oli ilmunud peaaegu saalitäis. Iilus tunnistus tartlaste arenenud kunstimeelest.

□

Tiivustatud oma viimasele operetile *Veskimenele* osaks saanud menust (ükski juba Tartus kantud ette üheksa korda) on

Ad. Wirkhaus asunud uue opereti kirjutamisele, mille 24-st numbrist 18 numbrit on valmis. 18. detsembril s. a. tuleb esiettekandele ja antakse raadios edasi sama autori suurem teos — ballaad *Vaimude org* (Jak. Liiva sõnad) kolmes osas, sopr. ja barit. soolole, segakoorile ja suurele orkestrile. Ettekanne kestab umb. 1 tund. Ad. Wirkhaus'il on pääle selle kavatsusel ooper Gaill'i *Fosforitõve* aineil.

A. Läte töötab praegu kahe teoreetilise teose kallal, millest üks käsitab klaverimängu tehnikat, teine akustilisi suurprobleeme („puhast“ häälestust).

H. Eller'il on aegamööda valmimas paljutöötav viiulikontsert, mille viimistlus meistritl nõuab rohkesti tööd.

Nooremaist Tartu helikunstnikest tuleks nimetada Eduard Tubin'it, kes praegu vaikselts ja kavakindlalt töötab suure 3-jaoalise sümfoonia kallal, mis vististi valmib kevadeks. Tema kolleegil H. Eller'i koolist, Eduard Ojal ootab laekas ettekandmist mõõdukalt uuenduslik *Ilupoeem* suurele orkestrile. Öige menukalt on Tartus 1. novembril kantud ette selle andeka ning edasipüüdja noorkomponisti miniatüüre: grotesk *Suurt Marit ja Pisikest Peetrit* soolohäätele ja -pillidele naiskooriga ning *Öö-poemi* baritonile orkestri saatena.

H. S.

27. okt. andsid *Vanemuises* kontserdi Ida Aav-Loo ja Martin Taras, klaveril saatis L. Milk. Publikut oli kogunenud rohkesti ning ettekanded võeti vastu suurte kiiduavaldustega.

Pühapäeval, 5. nov. s. a. kanti ette Tartu Pauluse kirikus Fr. Händel'i oratoorium *Juudas Makabäus*. Ettekande sooritasid Tartu Helikunsti Seltsi ja ülikooli lauluseltsi *Cantate Domino* segakoorid ja sümfooniaorkester. Ettekannet juhatas helilooja E. Võrk, kuna solistidena esinesid H. Betlem, K. Viitol Tallinnast ning H. Kikerpill ja R. Jöks Tartust.

Kose. — 5. nov. k. a. korraldati Kose kirikus kontsert-jumalateenistus Kuivajõe laulu- ja muusikakoori ning hra Martin Tarase kaastegevusel. Viimase meeldivat tenorit kuulsime Kosel esimest korda. Pasunakoori ettevalmistus oleks nõudnud enam süvendatud tööd.

Kuresaare. — Pühapäeval, 22. oktoobril korraldati Laurentiuse kirikus kirikumusika õhtu. Kavas oli päämiselt soome ja eesti muusikat. Kõneles insener Paldrok Tallinnast.

31. oktoobril oli samas vaimulik kontsert. Esmakordselt esines Kuresaares noor andekas orelivirtuoos Huge Oberg, mängides

päämiselt Bach'i eelkäijaid ning ka Bach'i. Kahjuks oli sel huvitaval kontserdil vähe kuulajaid, nii et ta andis puudujäägi!

26. novembril on jälle kirikumuusika õhtu. Siis kõneleb Harry Haamer, kes asja valiti Tartu Pauluse koguduse õpetajaks. Kõigil toimepanekuil on kaastegev Laurentiuse oratooriumikoor. Laulukoori juhatab Jos. Aavik.

Kuusalu koguduse lauluselts *Kirikukoor* on asunud intensiivsele tegevusele kirikumuusika tutvustamises laiemale ringkonnale. Kuna seniajani piirdus koori tegevus vaid esinemistega tähtsamail pühil kirikus ja perioodiliste vaimulike kontsertide korraldamisega, alustati käesoleval sügisel järjekindlate kirikumuusika õhtute andmisega. Need õhtud korraldatakse üldjoontes Tallinna konservatooriumi muusika-teadusliku ühingu *Collegium musicum*'i eeskujul, ühes ettekannete sõnaliste seletustega.

Tuleb märkida, et kirikumuusika õhtute korraldamine sel kujul on maakirikus esmakordne. Näib ka, et maal kirikumuusika vastu ei puudu huvi, sest seni peetud kahel muusikaõhtul oli kuulajaid õige rohkesti, arvestades seda, et sügisestel pimedatel õhtudel ja poriga maal liikumine on kaunis tülikas.

Esimene seesugune muusikaõhtu oli 7. oktoobril, kus esinesid lauluseltsi sega- ja meeskoor ja ka kooriliikmeid solistid. Orelisoolosid esitas konservatooriumi õpilane prl. Leida Orgo. Iga ettekande eel andis koorijuht hra Hugo Mürk lühikese selgituse ettekantava pala autori kui ka muusika iseloomu kohta. Kuna see õhtu mõeldi esialgse katsena, oli ka selle kava juhuslik, koosnedes nii klassikalisist kui uuemaist helitõist.

Teine kirikumuusika õhtu oli 10. novembril. Sel õhtul esines ainult segakoor, kuna soolod puudusid. Kava koosnes päämiselt soome ja eesti uuemast loominguist, mis võetud *Kirikukoor XI* vihku. Eriti väga meeldis kuulajaile P. Leppäse *Palve* oma põhjamaise kargusega. Sel õhtul oli ka kuulajaid märgatavalt rohkem kui eelmisel puhul. Järgmine kirikumuusika õhtu antakse 3. detsembril, mis oleks pühendatud rohkem soloettekandele. Nii kavatakse neid korraldada igas kuus üks.

Muidugi on selliste õhtute korraldamine maal võrdlemisi raske, sest kooriharjutustel käimine tekitab lauljaile kaunis palju tüli, eriti, kus neist mõni peab ilmuma kuni 10 km. kauguselt. Samuti ka kuulajate kokkutulek argipäeva õhtul nõuab kaunis suurt huvi asja vastu. Aga näib, et Kuusalu selleks leidub vaimsust.

Lõpuks peab veel märkima, et Kuusalu

koguduse lauluselts *Kirikukoor* on P.-Eestis üks aktiivsemaid maakoore. Ta ei piirdu üksi harilike kirikukontsertide korraldamisega, vaid tegeleb ka suuremate ettekannetega. Nii kandis koor ette mõne aasta eest Händel'i orat. *Messiause*, ja ettevalmistusel on praegu Haydn'i orat. *Loomine*. Need nõuavad harilikult maakoorilt, kus lauljate muusikalised teadmised on õige mitmekesised, kaunis palju tööd.

Ka korraldas koor möödunud suve lõpul suurema kontsert-ringreisu, esinedes Järva-Madise, Kadrina ja Haljala kirikutest.

L.—k.

Pärnu. — Siin valmistatakse ooperi *Joosep Egiptusest* lavastamise vastu hra Malmsten'i juhatusel. Esiettekanne arvatavasti leiab aset novembri lõpupoolel.

Kaitseliidu Pärnu Maleva puhkpilliorkester Joh. Kase juhatusel andis Uduveres pühapäeval 8. okt. kontserdi kohalikus põllumeeste seltsimajas. Solistidena esinesid Panomarjov ja Ennok.

Pärnu Helikunsti Seltsi meeskoor H. Mere juhatusel käis 8. okt. Väandras ja 22. okt. Surjus külaskäigu kontserdil. Meeskoori külaskäigud on leidnud sooja vastuvõttu, ning jäädakse kõikjal ootama nende kordumist.

Pärnu Tennisklubi ballil 4. nov. s. a. *Endlas* esinesid ettekannetega I. Aav-Loo ja Hubert Anton Tallinnast.

Valga. — Pühapäeval 8. oktoobril toimus ühisgümnaasiumi saalis noorte Tartu kunstnike Olav Rootsi (klaver) ja Evald Turgan'i (viilul) ühine kontsert. Mõlemad kunstnikud on Tartus muusikapubliku tunnustuse võtnud, kuna nad töötavad ühtlasi ka Tartu kõrgema muusikakooli õppejõududena oma spetsiaalalal. Mainitud kontsert oli väga häa ja pakkus väike-sele kuulajaskogule ilusa õhtu. Mõlemad kunstnikud omavad tunnustatavat küpsust ja sooritasid kõrgeväärtusliku kava suure asjatundlikkusega ning andumusega. O. Roots on väga sümpaatse esinemisviisiga pianist, kes ilmutab silmapaistvat virtuositeeti, ilusat, ümara kõlaga pehmet kuid vajaliselt jõulist lööki; ettekandmisel ta on diskreetne ning esitatavasse helitõesse süvenev, mille tagajärjel saabub mõjuvus ja ilu. Esitatud kavast võiks eriti tõsta välja Bach-Buson'i prelüüdi ja fuugat ning Eller'i prelüüde, kuid nauditav õli ka Chopin'i ballaad. Samuti võib kõigiti tunnustamisväärset mainida ka E. Turgan'i esinemist ja kava sooritamist: kõlaküllane toon ning arenenud virtuoslikkus ühes sooja hingestatud tälgitsemisega. Esitatud kavast eriti väärib märkimist meisterlikult ettekantud Brahms'i

viulikontsert ja teises osas Schubert'i *Ave Maria* ning Vieniavski' *Scherzo ja tarantella*. Klaveril saatis O. Roots, kes oma ülesande täitis otse meisterlikult ning oli väärikaks partneriks ja asjatundlikuks toeks solistile. — Mõlemal kunstnikul oli oma väikesearvulise kuulajate koguga kõige tihedam kontakt kontserdi algusest lõpuni.

21. oktoobril *Sädeme* saalis ühisgümnaasiumi lastevanemate komiteelt korraldatud peoõhtu muusikalise osa sooritasid solistid V. Tilting (klaver), R. Peenema (viul) ja Valga Meestelaulu Seltsi koor J. Liivaku juhatusel. V. Tilting esitas meeldivalt ja sooja tõlgitsemisega Chopin'i nootüürni ja poloneesi. V. Tilting, kes ise pärit Valgast, on juba oma endisest esinemistest Valga publikule tuntud ja hinnatud kui hää pianist. R. Peenemaalt esitatud paladest meeldisid eriti Rachmaninov'i *Mustlastants* ja Hubay' *Heirekati*, millised ta sooritas temale omase virtuooslikkusega ja intiimse tõlgitsemisega. Klaveril saatis korrektselt ning asjatundlikult pr. B. Katzin-Peenema. Suure poolehoiu osaliseks said ka Meestelaulu Seltsi meeskoori ettekanded. Koor on arviliselt kasvanud üsna kogukaks (60-ne laulja ümber), palju uusi liikmeid on aga alles käesoleval sügisel võetud koori vastu, mistõttu ei ole hääled veel täiesti sulanud ühte ning kõlapind ei ilmuta küllalt tugevust. Kokkuvõttes peab mainima, et Meestelaulu Seltsi meeskoor on täiesti võitnud Valga publiku poolehoiu ja seda õigustatult.

Pühapäeval 22. oktoobril Valga linna kirikus korraldatud kontsertteenistusel esines solistina Tartu laulja ja säälse muusikakooli õppejõud — tuntud lüüriline tenor R. Jõks, keda oreil saatis Valga muusikakooli juhataja prl. H. Valdman.

Fr. K.

Viljandi muusikaelu suursündmusena toimus *Ugala* teatris Puccini' operi *Tosca* esietendus neljapäeval 16. nov. Nagu märkisime ühes eelmises numbris, on viljandlased erilist rõhku pannud seks hooajaks muusikaliste jõudude koondamisele oma teatri juure. Energiliste ja andekate tegelaste töö on andnud vilja: *Tosca* ettekannes väikeses Viljandis ei ole tavaliseks sündmuseks ega kergesti sooritatavaks ülesandeks. Ooperi ettekandest loodame lähemalt tuua järgmises numbris. Pääsolistena esinesid T. Kroon, H. Uuli ja Unt.

Ooperi muusika ja teksti tutvustamiseks korraldati 6. nov. Viljandi Hariduseltsi kirjandusringi poolt referaadiõhtu. Referaadirid *Ugala* muusikajuht A. Pung Puccini'ist ja verismi koolist ning sama

teatri tenor H. Uuli lähemalt ooperist, tutvustades muusikat klaveri ja heliplaate ettekandes.

Rahvast referaadiõhtule oli kogunenud arvukalt.

Võru. — Võru Meestelaulu Seltsi järjekordne 21. kontsert oli 21. oktoobril I algkooli saalis. Kontsert leidis sooja osavõttu publikult (nii oli saal viimse kohani täis), ent see andis laulude kõlavuse juures tunda, muutus natuke umbseks.

Kontserdi kava oli kooril töötatud läbi vägagi põhjalikult, mis tuleb kirjutada koorijuhi hr. K. Pütsepa ja koori liikmete eeskujuliku distsipliini arvele. Juba kontserdi alguses pääsis koor mõjule some rahvalaulus *Möödas kõik* ja O. Hilmeri' *Koputajas*, ent oma parema pakkus koor lõpuosas E. Aava *Sõjalaulus*. Koorijuhile anti rohkesti lilli.

Tahaks märkida, et tenorite rühmas mõni üksik laulja võiks olla tagasihoidlikum. Kontserdi keskosas esinesid prl. Ada Juurup (kolor. sopr.) ja dr. Ennulo (bariton). Prl. J. andis oma parema Violetta aarias ooperist *Traviata*, — ilmnes hääle kõrge kool ja hää tõlgitsemine. Solistid pidid pakkuma publikule lisapalu.

Võru muusikaharrastajad on tõsiselt rõõmsad prl. Ada Juurup'i Võrru asumise üle. Prl. J. töötab Võru M. L. Seltsi häälesaadjana, ning eratundide kaudu on mõnel lauluharrastajal võimalik omandada kooli. Prl. J. on õppinud laulu Itaalias. Tema laulust võib saada tõelist naudingut. V. S.

VÄLISMAA

Riia muusikakiri.

Eelmiseks numbriks hilinenud.

Hooaeg on täies käigus. Seni pole määrgata kohanemist ei kontsertide ega kuulajakonna arvus. Kunstiline kvaliteet on isegi tõusnud, kuna tänapäev publikule tema raha eest peab pakutama vaid parimat. Otto Klemperer dirigendipuldil tähendas Riiale muusikalist sensatsioon. Taktikepi suurmeisteri oli Rahvus-ooper palganud ühele sümfoniakontserdile. Juba õhtu kava pakkus huvi. Schubert'i f-moll fantaasia orkestrile instrumenteeritud, siis Stravinski' *Petruška*, lõpuks Beethoven'i viies. Kõigis neis kolmes erinevas ilmas oli Klemperer täiesti kodus. Imeilusalt tõi ta esile Schubert'i rikkaliku, tundeküllase helikõne, mis muuseas ungari muusiku Dohnany' poolt on maitsekalt säetud orkestrile. Stravinski' grotesk säras ja hiilgas vaimurikaste peensustega. Ja siis Beethoven: klassiliselt

vali, ent mitte külm nagu marmor, vaid täis elu ja kirge.

Vanameister Joseph Vihtol'it austati tema helitööde õhtuga, mis andis hää pildi komponisti rikkalikust ja paljukülgsest loomingust. Pääle mõnede koorilaulude tulid ettekandele klaverivariatsioonid läti rahvalaulu üle; neid mängis proua Liliija Kalnin-Osolin kerge tooniga ja tehnilise hiilgusega. Mõned Vihtol'i ilusaimad laulud tõi kuuldavale proua Amanda Liberts-Rebane, — lüüriilised palad täis meloodikat. Eduard Vienert mängis viiulirapsoodia tema efektrikka rütmiga. Saade selle rapsoodia juure esineb vaid klaveriväljandes, kuna orkestrihääled Venemaal on läinud kaduma. Kõikide heliteoste kaudu, mis sel õhtul tulid ettekandele, oli juhus imetleda Vihtol'i kompositsioonide peent lausekunsti, meloodilist leidlikkust ja tunde-rikkaid meeleolusid.

Prof. Paul Schubert, kõrgehinnatud klaveripedagoog ja Riikliku Konservatooriumi prorektor, astus avalikkuse ette ühe klaveriõhtuga. Tema eeskava koosnes klassilistest klaverikompositsioonidest Bach'ist kuni Chopin'ini, selle juure veel läti heli-

looja Harry Ore' virtuoosne c-moll sonaat. Rohkesti külastatud Mustapäade saal tänas soolo-õhtu eest täsedat kunstnikku, keda tavaliselt tuntakse vaid kui peenetundelist saatjat.

Kunstnikupaar Vronsky-Babin, kes on juba hästi tuttav Balti riikide ja Skandinaavia päälinnades, astus üles ka Riias oma huvitava spetsialiteediga: mänguga kahel klaveril. Nii saime kuulda teoseid Pasquini'lt, Debussy'lt, Florian Schmidt'ilt jne., mis muidu väga harva leiavad aset kontsertsaalis.

Rahvusoperi tõi esile uuesti õpitud Plaquette'i vana armsa *Korneville kellad* — pooleldi operett, pooleldi koomiline ooper. Ettekanne Gromov'i juhatusel polnud hästi õnnestunud; puudus prantsuse koomilise operi kergus ja elegantsus. Hää oli suure stseeni grótesksus teises vaatuses. Ka Adolf Kaktin Gaspard'ina seisis oma ülesande kõrgusel. Noor dirigent Jahnis Kalnin juhatas ettekannet muusikaliselt, leidmata juhust eriliseks võimete näitamiseks vanamoelise ja väheoriginaalse muusika juures.

B. Lamey.

MITMESUGUST

Üldlaulupidu oli puhastustules.

Lauljate Liidu nõukogu koosolek peeti pühapäeval, 5. nov. s. a. Päevakorras tähtsamate küsimustena olid X üldlaulupeo ja loterii aruannete kinnitamine.

X üldlaulupeo aruanne, milline valmis õige pea pääle laulupidu, võeti vastu sel kujul, nagu selle tööme *Muusikalehes* nr. 7/8. Aruande puhul kasutati juhust väljendada tähelepanekuid ja muljeid selle suure peo korraldusest ning võeti vastu rida sooviavaldusi, milliseid Liidu juhatusel tuleks arvestada edaspidiste laulupidude korraldamisel.

Üldiselt leiti, et laulupeo vähese tulu põhjustasid liiga kõrged pileti hinnad, ja avaldati soovi, et edaspidi need oleksid sedavõrd madalad, et ei põhjustaks kellelegi suure rahvapeo jälgimist aia tagant. Ka leiti, et asjata on ehitada Lauluväljale võrdlemisi kulukaid pinke, kui enamus neist jääb kasutamata, mispärast avaldati soovi, et edaspidi kõik laulupeo külastajad pääseksid istuma ja seisukohti üldse ei oleks. Mõne nõukogu liikme poolt märgiti laulupeo vähese osavõtu põhjusena ka laulupeo pidamist jaanipäeval, mil teatavasti peetakse üle maa n. n. „kalmistupühi“, mis olevat hoidnud eemale palju

publikut. Selle väite puhul aga jäetakse tähelepanemata asjaolu, et samal või koguni veel suuremal määral oleks pidanud „kalmistupühad“ hoidma tagasi ka lauljaid-mängijaid, kuna teatavasti pea igal pool jaanipäeval peetavail surnuaiajutlusil esinevad kiriku laulu- ja puhkpillidekoorid, — tegelikult aga tegelasi juubelilaulupeol oli rohkem kui kunagi varem ühelgi laulupeol. Ka märgiti asjaolu, et jaanipäeva kõrvale langes nädala pühapäev, mistõttu kaks kõrvuti olevat püha soodustasid tunduvalt tööinimestel laulupeost osavõttu.

Leiti, et raudteesõidu hinnaalanduses Vabariigi Valitsus oleks võinud osutada suuremat vastutulekut, kuna tööpoolest neil, kes ilmusid peole riigi teisest servast, tuli kulutada sõidule kaunis tunduv summa.

Edasi, peatudes laulupeo rongikäigul, leiti, et selle ülessaad oli venitatud liiga pikaks, mistõttu kaugemal rongikäigus asuvad koorid said tublisti väsitada ja jalgu haigestada. Edaspidi tuleks rongikäik säädida üles Veneturu ümbrusse kolonide kaupa.

Häämeelil märkis nõukogu nähet, et palju tegelasi kandis rahvariideid. Siin aga leiti tarvilikuks rohkem rõhku panna stiilitundele ja maitsekusele ning avaldati

soovi, et edaspidi võimalust mööda tuleks rakendada rahvariete valmistamisse asjatundjaid, kunstnikke. Kerkis üles Lauljate Liidu liikmete sega- ja puhkpillikooride üldmütsi küsimus, nagu selline on tarvitusel meeskooridel. Esialgu aga mingit kindlat seisukohta selles ei võetud.

Laulupeo kontsertide kavade kohta arvati, et need oleks võinud olla lühemad. Ei ole mõtet laulupeo ajal korraldada muid ettekandeid ja näitusi, kui publikul ja tegelasil ajapuudusel pole võimalik neid külastada. Lühema kava puhul oleks vähem ka tegelastel ettevalmistuse vaev ja kulud, samuti saadaks suuremat rõhku panna laulude ning muusikapalade korraldamisele. Samuti leiti olevat tarvilik, et edaspidi kantaks hoolt kava täitmise suurema ladususe eest ja välditaks asjatuid ajaviitmisid.

Laulupeo albumi suhtes asuti seisukohale, et selle väljaandmisele asutagu siis, kui on kindlustatud, et Liit temaga ei saa suuremaid kahjusid.

Puudutati ka küsimust, mis ühe ajalehe poolt tõsteti üles laulupeo ajal, nimelt, nagu võetaks Liidu büroosse isikuid ametisse poliitilise kuuluvuse järgi. Kõik nõukogu liikmed, millised poliitiliselt meelsuselt väga erinevad, kinnitasid üksmeelselt, et Lauljate Liit kuulub nende asutiste hulka, kust parteipoliitika on hoitud täielikult eemale, samuti Liidu büroos ei ole olnud märgata poliitilisi kalduvusi vähemalgi määral ning büroo ametnike koosseisust ei praegu ega laulupeo ajal ükski pole kuulunud erakonda.

Jaaniõhtu rahvapeo puhul leiti, et sääal aset leidnud korratuse põhjustas ettenägematus, kuna ei olnud kogemusi seesuguste ettevõtete korraldamiseks. Märgiti aga asjaolu, et rahvas tunneb elavat huvi jaaniõhtu välispidustuste vastu, mispärast leiti soovitavaks neid korraldada ka edaspidi.

Järgmise päevakorra punktina tuli vastuvõtmisele X üldlaulupeo rahalise loterii aruanne. Aruande järgi loterii on annud tulusid Kr. 72.861,50 ja kulusid Kr. 55.453,78, seega ülejääki Kr. 17.407,72, seega üldiselt täiesti korda läinud. Arvesse tuleb võtta, et pileтите müük kestis vaid 8 kuud, loosimisi ei pikendatud ning samal ajal olid müügil 11 teise loterii piletit. Loterii andis laulupeo eeltöödeks kapitali, millela laulupeo korraldamine oleks olnud väga raske.

Kinnitati 1934. a. suvel Võrus peetava Võru-Valga-Petserimaa laulupeo kava ja eelarve. Laulupeo kavas on pääle IX ja X üldlaulupeo kavast võetud laulude veel kohalike autorite helitöid. Laulupeo eelarve on tasakaalus Kr. 1.320,—.

Viimase küsimusena koosoleku päevakorras oli Liidu põhikirja muutmine. Pääle lühikest vaiealust otsustati see küsimus jätta Liidu volikogu kokkutuleku eelsele ajale, kuna põhikirja võib muuta vaid Liidu volikogu; selle erakorralise koosoleku kokkukutsumiseks praegu aga ei leitud küllaldaselt põhjust.

Puhkpillikoori juhtide II kongress

ja Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni esinduskogu koosolek peeti Tallinas konservatooriumi saalis pühapäeval, 29. okt. s. a. Kongressile oli kogunenud koorijuhte 40-ne ümber. Osavõtu vähesust tuleb panna ebasobiva aja arvele, kuna sel ajal toimusid kõikjal maal veel välis-tööd. Teataval määral kindlasti aga annab end tunda ka laulupeo lähedus, millest puhatakse ning mille möödumisega on langenud kooride tegevuse pinge.

Hommikupoolel toimunud kongressi päevakorras oli kolm referaati.

Esimene referent A. Treufeldt käsitas pillikooride organiseerimise aluseid ja nõudeid. Vastavalt neile ülesannetele, milliseid tuleb täita puhkpillikoorigil kohapääl-ses seltskonnas ja muusikalises elus, tuleb kujundada ka koori organiseerimist. Kuna töö saab olla edukas vaid sellises organi-satsioonis, mis töötab kindla korra alusel, siis ka puhkpillikoorid peavad asuma te-gutsema kodukorra alusel.

Kodukorras tuleb näha ette koori juhatuse valimine ja selle liikmete ülesannete piirid. Rõhku tuleb panna sellele, et koori juhiksikud isikud, kes seisavad oma üles-annete kõrgusel ja on teadlikud sellest vastutusest, mis neil lasub. Ka peatus referent üldisel Liidu juure koondumise vajadusel, märkides neid paremisi, mida annab ülemaaline liitumine.

Teise referaadi kandis ette F. Tam-mar tööst algaja puhkpillikooriga. Koori moodustamisel tuleb pidada silmas, et mängijad vastaksikd vajalikele nõudele, et nad omaksikd loomulikku muusikalist kuul-mist, terveid hingamisorganeid ja pilli-mänguks vajalikku suuehitust. Kui män-gijad on õppinud selgese helisünnituse ja avastiku (ventiilide, pumpade) käsitamise, siis tuleb asuda koosmängu harjutuste juure. Referaadi illustreerimiseks kandis Harku koloonia kasvandikest koostatud pillikoor ette harjutusi, siirdudes kergema-telt järjest raskemaile. Alles siis, kui harjutused lähevad laitmatult puhtalt, tuleb asuda kergema laulu või koraali mitmehälse ettekande harjutusele ja säält edasi juba lihtsamate marsside või muude helitööde juure. Noortele pillimeestele jagati rohkesti kiitust.

Kolmandana kõneles J. Vaks pillidest ja koosseisudest. Kuna J. Vaksa poolt ette-

toodud mõtted leidsid avaldamist meie lehe oktoobrikuu numbris, siis märgime vaid kiiduväärset algatust, et J. Vaks oma väiteid rikkalikult illustreeris koos ettekannetega konservatooriumi õpilaste ja lõpetanute poolt. Ettekandeid, milliseid oli pumprõmpetil, kornetil, flöödil, klarinetil ja tõmb-tromboonil, jälgiti suure tähelepanuga.

Kokkuvõttes peab märkima, et referaadid olid väga huvitavad.

Päälõunal toimunud Liidu

Puhkpillimuusika Sektsiooni esinduskogu koosolekul

võeti vaieldusteta vastu senise tegevuse aruanne ja tegevuskava, millised tõime eelmises numbris. Koorijuhtide ettevalmistuskursuste korraldamisele asumise eel tunnistati soovitavaks korraldada koorijuhtidele ankeet, et jõuda selgusele, millisel kujul kursuste korraldamine oleks kõige otstarbekam.

Sektsiooni uude juhatusse valiti: J. Vaks, V. Jakobson, F. Tammar, A. Treufeldt, G. Ernesaks (uus). Hiljem peetud juhatus koosolekult jagati ametid järgmiselt: esimees — J. Vaks, abi — V. Jakobson ja sekretär — F. Tammar.

Esinduskogu otsustas teha kõigile Liidu liikmeile-puhkpillikooridele sunduslikuks normaal-kodukorra vastuvõtu. Kodukorra põhjal tuleks kõigil kooridel valida oma juhatused ja pidada päevaraamatut.

Koosolek lõppes üksmeelse sooviga, et Sektsiooni juhatus jätkaks sama energilist ja tagajärjekat tööd, nagu ta on teinud seda seni, — ning pääle hünni laulmist lahkuti.

Võru-Valga-Petserimaa

lauupeo aeg on määratud kindlaks 1. juulile eeloleval suvel. Koore on seni registreeritud laulupeole 40, lauljaid arvult 1300. Lauupeo kavas olevad laulud, milliste valiku Lauljate Liidu nõukogu kinnitas, on antud trükki ja ilmuvad lähemal ajal.

Lauupeo koha asjus ei ole veel jõutud selgusele. Kõnes on kolm kohta: *Kandle aed*, näituseplats ja Kirumpää lossivaremed. Kõige enam pooldamist kaldub viimasele kohale.

Samal suvel pühitsetakse Võru 150. aastast juubelit. Kavatsetakse mõlemaid sündmusi ühendada ühiseks suurpidustuseks.

Maakondlikest laulupidudest eeloleval suvel Võru-Valga-Petseri oma on ainuke.

Vaimulike laulupäevade juhtide instrueerimiskursus

korraldati Tartus 13. ja 14. nov. s. a. Kristliku Noortemeeste Ühingu ruumes.

Esimese päeva kavas oli: hommikupoole ja päälõunal vaimulike laulupäevade laulude läbitöötamine, õhtul vaimulik kontsert; teisel päeval ennelõunat laulude läbitöötamine, päälõunal referaat juhatamisest ja üldlääbirääkimised ning õhtul liturgiline jumalateenistus ülikooli kirikus *Cantate Domino* ja Tartu Helikunsti Seltsi segakooride kaastegevusel Enn Võrgu juhatusel. Samad koorid demonstreerisid ka laulude ettekannet, kuna vaimulik kontserdil esinesid H. Lambert (orel), R. Jõks (tenor), Akadeemiline meeskoor R. Ritsingu juhatusel.

Muusikamuuseumi Ühing

oma üldkoosolekul 6. nov. s. a. otsustas asuda korraldustööle muusikamuuseumi avamiseks. Muuseumile on hangitud ruum Tallinna konservatooriumis, n.n. torniklass. Selle kõrge ruumi otstarbekamaks kasutamiseks otsustati ehitada rõduna teine kord, millele pannakse välja osa esemeid. Rõdu ehitus läheks maksma 500 krooni. Ehitustööle asutakse lähemal ajal. Muuseumi avamine võiks leida aset arvatavasti aasta vahetusel. Muuseumil on kogutud esemeid võrdlemisi rikkalikult, mistõttu on karta, et kõik väljapanekud ei mahu kasutamiseks antud ruumi.

Suure-Jaani austab oma kultuuritegelast.

Suure-Jaani Hariduse Selts *Ilmatar* on otsustanud valida kauaaegse esimehe ja koorijuhi oma auliikmeks. Hans Kapp on seisnud aastakümneid Suure-Jaani hariduse- ja muusikaelu juhtimise eesotsas, kuid tema tegevuse viljakus on ulatunud ka kaugele üle kodukoha piiride. Lauljate Liidu Viljandimaa Osakonna esimeheks on Hans Kapp juba mitmeid aastaid.

L. Juht Lätis ja Poolas.

Teatavasti meie kontrabassikunstnik Ludvig Juht on valmistumas reisule Ameerikasse. Mõningate formaalsuste tõttu kunstnikul tuleb veel veidi viibida siinpool suurt vett, millist aega ta kasutab kontsertide andmiseks. Kontserte ta andis Reseknes, Daugavpilis, Miitavis, Riias, Liibavis ja Guldigos, — Lätimaal. Sääse ringreisi sooritanud, kunstnik siirdub Poola, kus esineb Varssavi raadis.

Vene viiulid on venelaste arvates parimad.

Moskva konservatoorium on korraldanud võistluse meistri viiulite vahel. Võistlusel oli esitatud rikkalikult Stradivari, Guarneri', Amati' ja muude kuulsate meistrite pille. Züriisse oli valitud mitusada tuntud helikunstnikku ja dirigenti; viiuleid mängiti varju taga ja kunstnikel

olid silmad seotud kinni, et vältida vähi-
matki erapoolikust.

Zürri otsustas anda viis esimest auhin-
da vene uutele viiulitele, alles kuuendale
kohale tuli Stradivar.

Olgu märgitud, et häid meistri viiuleid
Venes on rohkesti, millised päale revolüt-
siooni riigistati ja laenatakse välja pari-
maile kunstnikele.

Oodatavaid kontserte Estonia kontsertsaalis.

29. nov. — viiulikunstniku Robert Soe-
tens'i kontsert.

3. dets. — ÜENÜ Tallinna osakonna
segakoori kontsert.

5. dets. — Konservatooriumi õpilas-
õhtu.

6. dets. — Soome Vabariigi aastapäeva
puhul kontsert-aktus Tallinna Meestelaulu
Seltsi korraldusel.

9. dets. — klaverikunstniku Michael
Zadora' ja itaalia tenori Norberto Ardelli'
ühine kontsert.

10. dets. — 3. sümfooniakontsert R.
Kull'i juhatusel.

12.—14. dets. — kahel päeval klaverite
kvarteti kontsert. Kvartetis mängivad:
B. Lukk, J. Pomeranz, L. Mittmann ja
F. Eyck.

Heliteoste autoritasu:

1) Koorilaul, trükitud, lühem . . .	1.—
Sama — keskmine (üle 5 lhk.) . . .	2.—
Sama — suurem (üle 10 lhk.) . . .	3.—
2) Koorilaul, käsikirjas, lühem . . .	1.50
Sama — keskmine (üle 5 lhk.) . . .	2.50
Sama — suurem (üle 10 lhk.) . . .	3.50
3) Puhkpilliorkestri palad, väikse- mad (marsš, valss jne.) . . .	1.—
Sama — suuremad (avamäng, popurrii) . . .	2.—
4) Soololaul või -pala klaveri saatel, trükitud . . .	—50
5) Sama — käsikirjas . . .	1.50
6) Klaveripalad (prelüüdid), trükit. . .	—50
7) Sama — käsikirjas . . .	1.50
8) Soolopala orkestri saatel, lühem . . .	3.—
Sama — pikem . . .	5.—
9) Kooriteos orkestri saatel, lühem . . .	5.—
Sama — pikem (kantaat) . . .	20.—
10) Orkestriteos, lühem . . .	5.—
11) Kammermuusika teos (kvartett, klaveri- või viiulisonaat, kontsert klaveri saatel või soolo) . . .	3—6
12) Avamäng ja rapsodia . . .	10.—
13) Orkestrisüit, lühem . . .	12.—
Sama — pikem . . .	20.—
14) Sümfooniline poem . . .	20.—
15) Kontsert orkestri saatel . . .	25.—
16) Sümfoonia . . .	40.—
17) Oratoorium . . .	50.—

VESTE

IGAL INIMESEL PEAB OLEMA OMA BASS!

J. VAKSA NOORUSMÄLESTUSI

Nagu teada, peeti õndsas vene-ajal ini-
mest, kel puudus pass, kahtlaseks kodani-
kuks, kui mitte veel rohkem õelda: täieli-
kuks kurjategijaks ja linnupriiks. Armas
eesti rahvas sellal pea eranditult kuulus
talupoja seisusse ja allus administratiiv-
selt vallavalitsustele, millised kõrged asuti-
sed siis ka kodanikke passidega pidid
varustama. Kõige enam aga vallavalitsusi
huvitas vallamaksude sissekasserimine. Oli
seda vallamaksu 5—6 rubla aastas, nii siis
kaunis kenakene summa, eriti veel, kui
arvestada, et raha rahva seas liikus palju
vähem praegusest. Kui veel mõelda, et
vallamaksu hakati nõudma juba 16 aastas-
telt poistelt, mõnes kohas isegi nooremailt,
siis on mõistetav, et vallavalitsustel oli
küllalt vaeva ja muret, kuidas seda maksu
sisse nõuda ja noortel meestel küllalt ka
vaeva ja muret, kuidas maksimisest kõrvale
hoida. Vallavalitsused tarvitasid siis seda
lihtsat meetodit, et kellel vallamaks oli

maksmata, seda kimbutati politseiga, nagu
see alati on olnud nii.

Minu õnnis isa, ise elupõline politsei-
ametnik, soovis kõigest hingest, et tema
poegki teeks karjääri politseipõllul, kus ju
oli võimalik tõusta isegi priskele pristavi
kohale. Poega aga huvitas juba siis kõige
enam pillipuhumine, milles ka oli märksa
rohkem edu kui politseiasjanduse karjää-
ris. Üsna noorelt juba sai see au osaks
olla pillipuhuja tuntud „muusikadirektori“
August Viera orkestris Tartus. Nii siis
hommikupoole politsei kantsleis ja õhtu-
poole Viera' taktikepi all. Meil oli orkest-
ris bassipuhujaks keegi Gotlieb Lodu, kes
kuuluski nende õnnetute hulka, kellel val-
laga polnud rahaasjad korras. Kui meie
õhtuti Viera juures olime suured sõbrad,
siis hommikuti oli mul väga raske puigelda
kõrvale Loduga vallamaksude ja passi-
asjade karmist õendamisest. Ja vist osalt
minu süü pärast Gotlieb Loduga läks asi

niikaugale, et ta toodi „kardavoi“ tapiga politseisse selgitama seda, miks ta vabatahtlikult pole öiendanud vallamakse. Selle õnnetu noormehe võttis nüüd oma hoolde juba keegi lõuakuse poolest tuntud „kolodočnik“, umbes midagi meie konstaabli taolist. Ja läks lahti noormehe pihta niisugune tormine venekeelne söimurahe, et meie teised väiksemad vennad tõmbasime seljad küüru. Kui õnnetu Lodu aga päris riigitruu näoga võttis söimu vastu ega mõistnud midagi paha aimata — lihtsalt sellepärast, et ta üldse venekeelt ei osanud, siis „kolodočnik“ juba läks oma vihas peaaegu tegudeni, lõpuks siiski aga, märgates teise inimese keeleoskamatus, laskis oma vägevad manitsused tõlkida eesti keele. Vahva Lodu aga jäi kindlaks ja raius vastu, et tema on inimene, kellel pole mingit sissetulekut, millest tema need vallamaksud maksab. Küsiti siis, mis ametit ta peab. Ei muud midagi kui muusikant! — tuli arglik vastus. Soo, nüüd oli siis „kolodočnik“ lausa veendunud, et tal tegemist pasatskiga, kuna tema meelest muusikamees polnud üldse inimene, vaid päevavaras.

„Kus su pass on?“ nõuti siis „päevavargalt“.

„Bass on kodus kapi pääl“.

Jälle tuli hirmus söimuvaling: kas Lodu ei teadvat, et iga kodanik peab kandma alati endaga passi kaasas, ka magades voodis ja saunas viheldes.

„Oh, ei maksa aega viita selle kaabakaga. Kardavoi, võtke see mees ja saatke

ta Siberisse, aga esimese rongiga ja sinna kus on kõige külmem!“
 Gotlieb Lodu' härda palve pääle, siis võimaldati tal kahe kardavoi saatel minna korterisse, et tuua ära oma passi.

Ja tulebki Lodu veidi aja pärast tagasi kahe kardavoi vahel, ilmatu suur ja läikiv Es-bass kaelas! Pillimees oli saanud aru nõnda, et nõutakse seda bassi, millega ta õhtuti Viera' juures teeb muusikat, ja millegipärast olid ka kardavoid sellega leppinud. Olukord oli nõnda koomiline, et „kolodočnik“ ka ei suutnud tagasi hoida muiet.

„Ah see ongi siis sinu pass! Väga kena, aitab ka sellest! Selle müüme maha sinu vallamaksu võla katteks!“

Mis nüüd teha? Millega sa hing veel teed muusikat, kui sul bass müüakse maha? Passiasjad lahenesid kähku, sest nagu selgus, kandis Lodu kõige ausama riigikodanikuna passi alati endal taskus, kust ta selle ka nüüd välja võttis. Poiss lasti lahti, — kuid pill jäi politseisse.

Lodu sai asja olukorrast aru, lippas kohe Viera' juure ja hankis sellelt tunnistuse, et pill polegi tema oma, vaid kuulub Viera'le. Muidugi, politsei ei saanud siis enam midagi teha, vabastas pilli arestist ja laskis ka poisi lipata, — muidugi, kuni jälle kord vald tuletas meele, et tema armas kodanik Gotlieb Lodu pole tasunud oma makse!

Aga tol õhtul Viera' juures kostsid eriti vägevad hääled kaotatud ja jälleleitud Es-bassist!

Nali naljaks

Äri õitseb!

Millised olud meil valitsevad algupärase noodikirjanduse levikus, seda illustreerib järgmine tõestisündinud lugu:

Keegi meie tuntud heliloojaid pääle hoolast korjamist ja kogumist jõudis anda trükki oma heliteose. Ja kui siis töö ilmus, algas põnev ootamine, kuidas see levib, — põnev autorile kui ka noodikaupmehele.

On möödunud esimesed reklaami „suurhoobid“, on möödunud esimesed päevad ootamises; möödub juba nädal, kuid noote pole ostnud veel keegi. Autoril on juba piinlik minna noodikaupluse kuulama oma vaimutöö levimatust ja sammub seepärast säält mööda kaugemalt.

Aga ühel hommikul kaupmees seisab uktsel ja kutsub eemalt minevat heliloojat hüüetega ja žestidega täis joovastust.

„Kas teate, mis ma teile ütlen? Eile keegi ostis teie noodid! Jaa!“

Muidugi, rõõm on suur ka autoril, kuna vähemalt „käsiraha“ on laekunud.

Aga paari päeva pärast seisab noodikaupmees jällegi uktsel ja kutsub hädaliselt autori endale lähemale:

„Kas teate, mis ma teile ütlen? See härra, kes ostis teie noodid, tõi selle tagasi ja ütles, see ei kõlbavat kusagile!“

Kuhu sa pääsed!..

Kas võib nõuda, et sadulasepp oleks ratsutaja, mõtleja kõnemees, lavakirjanik näitleja või helilooja dirigent.

Meie piiratud oludes siiski need nõudmised pole päris võõrad, — vähemalt ainult heliloomisest ei toida end keegi. Ikka on tulnud elatamise pääallikaks valida kas dirigeerimist, organistiametit või õpe-

tajakutset, olgu siis talendi mitmekülgsusega kuidas tahes.

Ühest meie tuntud ja armastatud komponistist teatakse jüdiselt, et taktikepil tema käes ei ole just kiiduväärset mugavust, kuigi tema keerutaja ise seda alati ei taha tunnistada. Vähemalt Glasunovi 4-da sümfooniaga pidavat ta tulema toime väga hästi, — see olevat tema „ratsu“, millega ta võivat „sõita“ kas või kinnisilmi.

Eks avanenudki tal siis kord võimalus „ratsutada“ Glasunovi 4-da sümfooniaga; paljudele harjutustele vaatamata see „sõit“ siiski pole läinud päris lauda mööda. Isegi pääproovil juhtunud selline äpardus, et kus orkester mänginud neljale, sääl dirigent vehkinud kolmele.

Kui siis eksitust märgates dirigent hakanud orkestrit vait koputama, kostnud mängijate keskelt tüüdatud hääl:

„Lase aga edasi, ega sa meie käest ei pääse!“

Neljas „kaalikapuhuja“.

Sel muusikalisel õitseaial, mil Tartu Vanemuise aias mängis veel Juhan Simmi sümfooniaorkester, kuulus sinatsesse koosseisu neljanda mestasarve puhujana keegi noormees oma häast tahtmisest ja ilma palgata, et praktiseerida mängus. Tema pillikaaslased, kes tahtsid proovidega saada läbi nii kähku kui iganes võimalik, väga hästi aga tundsid Juhani kangekaelset „uuesti“ ja „uuesti“ võtmist, kui mõni koht ei „passinud“ (pahatihti küll just tolle praktikandi tõttu). Nad hoiatasid targu toda „neljandat“, et olgu parem ilusasti vait, kui arvab, et ei tule välja vigadeta, kuna muidu terve orkester peab tema pärast suvisel palaval ajal päris põhjalikult kannatama.

Eks Juhan aga olnud harjunud puistama tolle nooruri pääle kõike, mis tuli paha metsasarvedelt:

„Neljas metsasarv, kas sa nooti ei tunne! Uuesti F-tähest!“

Ja veidi aja pärast jälle:

„Neljas metsasarv, mida sa mängid, hull inimene! Uuesti F-tähest!“

Ja siis juba kolmandat korda:

„Neljas metsasarv, ütle, mis sa sääl praegu mängisid, kurat võtku?“

„Ega ma ei mänginudki“, tuli arglik vastus.

„Mis sa's tegid sääl?“

„Kaali sõin!“ lausub õnnetu noormees ja näitab oma ilmsüütuse tõestuseks näritud kaalikat.

Ühtepuhku „passimine“ oli läinud noorele inimesele igavaks; üks ta viitnud siis vähekeese aega kodunt kaasa võetud kaalika kallal!

Mehele aga jäi sellest külge aunimi — „kaalikapuhuja“.

Klassiteadlik muusik.

Kusagil provintsilinnas kannab tundmusrikka ja õrna suvemuusika eest hoolt kohalik tuletõrje puhkpillikoor. Sääl äkki ühel kaunil suveõhtul kujuneb selline piinlik olukord, et B-bass, auväärt parkalmeister Bauhkärts, vaikib jonnaka grimasiga.

Võib ju olla, et uvertüüri puhul parkalmeistril noodijärg pudenes silmist, või juhtus noodileht tagurpidi puldile, — sellepärast dirigent ei tee tollest vaikimisest numbrit ja läheb päevakorras edasi. Kui aga ka järgmise pala puhul härra Bauhkärts jätkab ilmekat lakkevahtimist, ei suuda dirigent end tema suhtes enam pidada:

„B-bass, miks sa, sunnik, ei mängi?“

„Vabandage, täna on üldine metallitööliste ülemaaline streik välja kuulutatud ja meie provintsis peame juba klassiteadvust!“

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert — saade — tunnid
klaver ja orel
Tallinnas ja väljaspool

Tallinn, Niine 9-a — 7
Kõnet. 10—11 ja 6—7

AUGUST PERMANN

Klaverimeister ja -häälestaja

Tallinn, Vambola t. 8—15

Tel. 453-26

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: *Enn Võrk,*
Albert Üksip ja Harry Malm

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933

ZEIGER'i „Eesti rahvaviisid“. Monograafia.

Oleme uhked, et meil on muuseumi tresooris 12 tuhat rahvaviisi ja kõneleme oma rahvusmuusikast — ometi on see kogu laiematele hulka-dele täiesti kättesaamatu, seega surnud kapital. Kõigi nende viiside välja-andmine nõuab pöörase summa, ja sel poleks ka mingit mõtet, kuna enamus neist on õige väikese väärtusega. Sellest väljudes omandaski E. Lauljate Liit teose, mis meie silmapaistvate muusikameeste üksmeelse otsuse põhjal sisaldab vaid puhteesti muistseid rahvaviise koos igakülge asjaliku analüüsiga.

Monograafia toob üle viiesaja tüüpilise rahvaviisi, selles on selgitatud skandeerimise probleem, referääni-küsimus, meeloodika võtted, muistsete viiside restaureerimine ning viiside areng.

Monograafia aitab suuresti lahendada ürgmuusika probleemi.

Monograafia avab meie rahvalaulikute improvisatsiooni kerguse saladuse.

Täiesti ekslik on arvamine, et see on teos vaid vähestele, eriteadlasile. Kokkuhoidlik väljendus ja hästi läbimõeldud käsitlusviis nii öelda ulatab tagasi rahvale selle, mis on kogutud rahvalt. Ühelgi lauljal, üheski raamatukogus ega koolis ei tohi puududa — esimene ja ainsam uurimus meie muistsete rahvaviiside üle. Emakeele õpetajaile on „Monograafia“ otse hädavajalik käsiraamat.

Kuna muusika alal tudusliku töö väljaandmine on seotud eriliselt suurte kuludega, ning raske on seada täpset kalkulatsiooni, siis E. L. L. kirjastab „Eesti rahvaviiside monograafia“ subskriptsiooni alusel.

Ettetellimisel raamatu hind ei tõuse mitte üle 5 krooni. Müügihind tuleks sellest märksa kõrgem. Ettetellijate nimed avaldatakse raamatu alguses.

Raamatu ettetellijaid palutakse nõutada Lauljate Liidu büroost, Tallinn, Lai 7, sellekohane prospekt ja tellimiskaart.

Ilmus trükist

neli annet uusi

„Rahvakoore“

SAADAVAL

Lauljate Liidu büroos,

Tallinn, Lai 7

Rahvakoorig 17. anne:R. Tobias: „Meil aiaäärne
täna al“

A. Lemba: „Isamaa laul“

Rahvakoorig 18. anne:

M. Lüdigi: „Nõmm“

J. Jürgenson: „Mitte asjata“

Rahvakoorig 19. anne:

M. Lüdigi: „Mets“

Rahvakoorig 20. anne:

H. Känd: „Muredemaa“

Uute annete hind: L. L. liik-
meile à 10 senti, üle 20 eks.
ostes 10%, üle 50 eks. ostes
20%, üle 100 eks. ostes 30%
hinnaalandust

Mitteliikmeile ande hind 12 snt.

Ilmus trükist

Kultuurkapitali Helikunsti
Sihtkapitali Kirjastusfondi
väljaandel:

Soololaule:

J. Aavik: „Igatsuselaul“, sopranile või tenorile	Kr. 1.65
E. Aav: Vaike aaria oop. „Vikerlased“, sopranile	Kr. 1.25
„ Olavi aaria oop. „Vikerlased“, tenorile	Kr. 1.60
V. Nerep: „Muiste“, sopr. või tenorile	Kr. 1.65

Orelile:

A. Kapp: Koraali eelmäng: „Sind, Jumal, kõik me
kiidame“	Kr. 1.25
„ Koraali eelmäng: Oh, Jeesus, sinu valu	Kr. 1.—

**Pääladu ja üksikmüük Laujate Liidu büroos, Tallinn, Lai 7. Müügil suuremais
raamatukauplusis ja muusikaärides.**